

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Qaz limiti nə vaxt
sıfırlanacaq? -
rəsmi cavab
yazısı səh.15-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 24 oktyabr 2024-cü il Çərşənbə axşamı № 233 (8606) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Qalib komandan, tarix yazan lider, Qarabağın memarı

Azərbaycanı global siyasətin uğurlu oyunçusuna çevirən Prezident İlham Əliyevin doğum günüdür

yazısı səh.5-də

Türkiyə yeni Suriya dövləti qurur - rəylər

yazısı səh.8-də

Sərhəddə mina terroru - düşməni revans üçün silahlandırılar susur

yazısı səh.7-də

Azərbaycan D-8-in tarixində ilk imza atıb

yazısı səh.3-də

Rusiyaya səfər edən vətəndaşlara rəsmi xəbərdarlıq

yazısı səh.4-də

Makron rejiminin Bakıdakı "zəhərli diş"i

yazısı səh.6-də

"Keşlə bazarı"nın sökülməsi təxirə salındı

yazısı səh.7-də

Bakının "yeraltı dünyası"nda nə dəyişəcək? - təzə ilin gözləntisi

yazısı səh.11-də

Gürcüstanın son imtahanı - baş nazirdən prezidentə həbs xəbərdarlığı

yazısı səh.9-də

Bu qış bizə "yoldaş" olacaq virus - həkimdən tövsiyələr

yazısı səh.14-də

İlin qara statistikası: 11 aya 344 ölü... - itkiləri necə azaldaq...

yazısı səh.14-də

BAKİ VƏ İRƏVAN ÜÇÜN KRİTİK 2025 - MÖHÜR VURAN NƏTİCƏ OLACAQ!

Bu il Qazax istiqamətində sərhədin demarkasiyası və 4 kəndin geri qaytarılması, özəlliklə rus hərbi kontingentinin Qarabağdan vaxtından tez gedışı reallaşdı - bəs gələn ildən nələr gözləyək?

yazısı səh.9-də

Minimum aylıq əmək haqqı və pensiyalar artırılır - sərəncam

Növbəti sosial islahat paketi 3 milyon insanı əhatə edəcək

yazısı səh.2-də

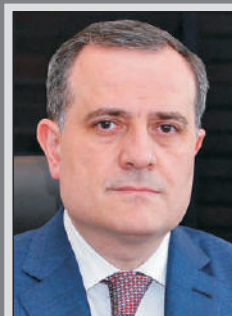
NATO baş katibi Zelenskidən narazılıq etdi: "Ona dəfələrlə demişəm..."

yazısı səh.2-də

Niyaməddin Orduxanlı: "Bələdiyyələrə geniş səlahiyyətlər verilməyənə qədər ciddi nəticə gözləmək doğru deyil"

yazısı səh.4-də

Ceyhun Bayramov Serbiyanın baş naziri ilə nə danışib - açıqlama

yazısı səh.3-də

Kəlbəcər rayonu
Söyüdlü (Zod) qızıl yatağı

Söyüdlü (Zod) qızıl yatağının işlənməsinə icazə veriləcək

Söyüdlü (Zod) qızıl yatağının işlənməsinə icazə veriləcək.

APA xəbər verir ki, bu, Milli Məclisin Beynəlxalq münaşibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin dekabrın 24-də keçirilən iclasında müzakirə ediləcək "Söyüdlü (Zod) qızıl yatağının bərpası, kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş" in qəbul və təsdiq edilməsi, həyata keçirilməsinə icazə verilməsi barədə" qanun layihəsində əksini tapıb.

Vüqar Qurbanov: "131 əməkdaş intizam məsuliyyətinə cəlb olunub"

"2024-cü il 11 ayı ərzində daxil olmuş şikayətlərin araşdırılması istiqamətində tibb müəssisələrində 32 yerində yoxlama həyata keçirilib, aparılmış araşdırma aparılıb, 131 əməkdaş intizam məsuliyyətinə cəlb olunub".

Musavat.com xəbər verir ki, bunu TƏBİB-in icraçı direktoru Vüqar Qurbanov bildirib.

O qeyd edib ki, tabeli tibb müəssisələrində tibbi və inzibati idarəetmənin fəaliyyətinin yoxlanılması istiqamətində 29 planlı, 7 növbədən kənar monitoring həyata keçirilib: "Aparılmış monitoring nəticəsində aşkarlanmış nöqsanlara yol verən 57 əməkdaş intizam məsuliyyətinə cəlb edilib.

Sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi və ətraf mühitlə bağlı yoxlanışlar da diqqətdən kənarda qalmayıb. 85 tibb müəssisəsində yerində yoxlamaların keçirilməsi və aşkarlanmış uyğunsuzluqların aradan qaldırılması istiqamətində müəssisələrə köməklik göstərilib".

□ Nigar HƏSƏNLİ,
Musavat.com

NATO baş katibi Zelenskidən narazılıq etdi: "Ona dəfələrlə demişəm..."

"Mən Zelenskiyə dəfələrlə demişəm ki, o, Almaniya kansleri Olaf Şolt्सu tənqid etməyi dayandırmalıdır, çünki fikrimcə, bu, ədalətsizlikdir".

Modern.az xəbər verir ki, NATO-nun baş katibi Mark Rutte Almaniyanın DPA agentliyinə müsahibəsində belə deyib.

Rutte əlavə edib ki, Şolt्सdan fərqli olaraq, o, Ukraynanı "Taurus" qanadlı raketləri ilə təmin edəcək və onların istifadəsinə məhdudiyyət qoymayacaq.

"Ümumiyyətlə, biz bilirik ki, bu cür imkanlar Ukrayna üçün çox vacibdir".

Zelenski Almaniya kansleri ilə Vladimir Putin arasında Ukrayna prezidentinin iradəsinə zidd baş verdiyi iddia edilən telefon danışığından sonra Şolt्सu kəskin tənqid edib.

Minimum aylıq əmək haqqı və pensiyalar artırılır - sərəncam

Növbəti sosial islahat paketi 3 milyon insanı əhatə edəcək

Minimum aylıq əməkhaqqının məbləği 2025-ci il yanvarın 1-dən 400 manat müəyyən edilib. Bu haqda Prezident İlham Əliyev sərəncam imzalayıb.

Qeyd edək ki, hazırda minimum aylıq əməkhaqqının məbləği 2023-cü il yanvarın 1-dən 345 manat təşkil edir.

Həmçinin əmək pensiyasının minimum məbləği 320 manata çatdırılacaq.

Buna dair də Prezident sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən, Nazirlər Kabineti əmək pensiyasının minimum məbləğinin 2025-ci il fevralın 1-dən 320 manata çatdırılmasına dair təkliflərini bir ay müddətində Azərbaycan Prezidentinə

təqdim etməlidir.

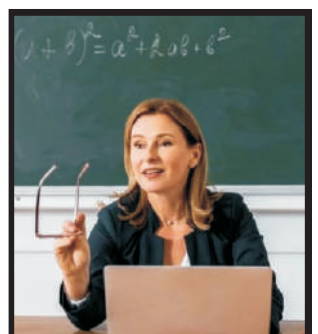
Bundan başqa, sosial müavinətlərin və təqaüdlərin məbləğləri də artırılacaq.

Nazirlər Kabineti sosial müavinətlərin və təqaüdlərin məbləğlərinin artırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində Azərbaycan Prezidentinə təqdim etməlidir.

Qeyd edək ki, hazırda minimum pensiya məbləği 280 manatdır.

Yeni sərəncamla icrasına başlanan növbəti sosial islahat paketi ümumən 3 milyon insanı əhatə edəcək və onlara yönelən əmək haqqı, pensiya, müavinət və təqaüdlər artırılacaq. Həmin artımlar üçün illik əlavə olaraq 1,4 milyard manat ayrılacaq.

□ T.ƏHMƏDLİ

Müəllimlər üçün şad xəbər

Azərbaycanda müəllimlər üçün gələn ildən etibarən bir çox güzəştlərin tətbiq edilməsi nəzərdə tutulub.

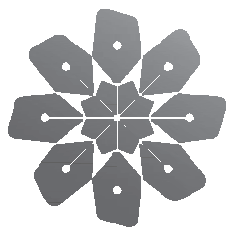
Baku.ws xəbər verir ki, bəzi müəllimlərə xüsusi güzəştli təhsil kartları təqdim olunacaq.

Təhsildə fərqlənən müəllimlər əldə etdiyi xüsusi kartlar vasitəsilə bir çox güzəştlər əldə edəcəklər.

Hazırda dünyanın bir çox ölkəsində müəllimlər üçün xüsusi güzəştli təhsil kartları mövcuddur. Bu kartlar müəllimlərin peşəkar və şəxsi həyatlarını asanlaşdırmaq məqsədilə müxtəlif sahələrdə endirim və imtiyazlar təqdim edir. Bu kart vasitəsilə müəllimlər nəqliyyat, yaşayış, muzey, teatr və digər mədəniyyət obyektlərində endirimlərdən yararlanırlar.

Azərbaycanda da müəllimlərin nəqliyyat, səhiyyə, mədəniyyət obyektlərinə giriş və alış-veriş sahələrində endirimlərdən istifadə edə bilmələri üçün işlər aparılır. Bu istiqamətdə ölkənin aparıcı banklardan biri ilə görüş də keçirilib. Görüş zamanı hansı müəllimlərin müəyyən oluna biləcək güzəştlərdən istifadə edəcəyi müzakirə olunub.

Mövzu ilə bağlı Təhsilin İnkişafı Fonduna müraciət edilib. Qurumun mətbuat xidmətindən cavab olaraq bildirilib ki, bu istiqamətdə işlər görülür: "Yaxın gələcəkdə müəllimlər üçün təhsil kartlarının yaradılması istiqamətində müvafiq addımlar atılacaq. İlk olaraq bir neçə ay ərzində geniş araşdırma aparılacaq".

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

İnteqrasiya, əməkdaşlıq

ÜSAVAT
N 233 (8606) 24 dekabr 2024

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə inteqrasiyası, region ölkələri
və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

19 dekabr 2024-cü il Azərbaycan tarixində növbəti əlamətdar gün kimi yadda qaldı. Misirin paytaxtı Qahirədə keçirilən XI D-8 Sammitində ölkəmiz yekdilliklə bu təşkilatın üzvü seçildi. Bu qərar Azərbaycan diplomatiyasının növbəti böyük uğuru olmaqla yanaşı, həm də ölkəmizin beynəlxalq aləmdə artan nüfuzunun göstəricisidir.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev bildirib ki, Türkiyənin təşəbbüsü ilə yaradılmış D-8 təşkilatı 30 ilə yaxındır ki, fəaliyyət göstərir və ilk dəfə olaraq genişlənmə ilə əlaqədar qərar qəbul olunmuşdur: "Bu, bizim üçün qürur mənbəyidir".

Nominal Ümumi Daxili Məhsulu 5 trilyon 199 milyon dollar, real ÜDM-i isə 18 milyard 182 milyon dollar olan D-8 ölkələri müsəlman dünyası əhalisinin 63.0 faizinə sahibdir. Bu, dünya əhalisinin 16.0 faizi deməkdir. Bu ölkələr arasındakı ticarət dövriyyəsi 150 milyard dollardan çoxdur. Bu isə deməkdir ki, D-8 təşkilatına üzvlük iqtisadi inkişafın gücləndirilməsi baxımından Azərbaycan üçün yeni imkanlar yaradır. Üzvlük eyni zamanda ölkəmizin

geosiyasi mövqeyini daha da gücləndirəcək.

Azərbaycan təşkilatın 9-cu üzvü olmaqla yanaşı, yarandıqdan sonra bu təşkilata üzv olan yeganə ölkədir. Təşkilat 15 iyun 1997-ci il tarixində yaradılıb.

Konstitusiyə Araşdırmalar Fondunun prezidenti Əliməmməd Nuriyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanın inkişaf etməkdə olan səkkiz ölkənin iqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına (D-8) üzv seçilməsi böyük tarixi hadisə oldu.

O qeyd etdi ki, D-8 təşkilatı təkcə iqtisadi güc deyil, həm də mədəni və strateji bir platformadır. Bu təşkilatın üzvü olan ölkələr dünya müsəlmanlarının 60%-dən çoxunu təmsil edir və birlikdə 4 trilyon dollardan artıq iqtisadi potensiala malikdirlər. Azər-

Azərbaycan D-8-in tarixində ilkə imza atıb

Əliməmməd Nuriyev: "Ölkəmizin təşkilata üzvlüyü yeni imkanların qapısını açır"

baycan üçün bu platformaya qoşulmaq yeni perspektivlər və inkişaf yolları açır: "Azərbaycan iqtisadiyyatının əsas prioritetlərindən biri qeyri-neft sektorunun inkişafıdır. D-8 ölkələrinə üzvlük bu sahədə geniş imkanlar təqdim edir. Kənd təsərrüfatı məhsulları, sənaye malları və texnologiya ixracı üçün yeni bazarlar açılacaq. Məsələn, İndoneziya, Pakistan və Nige-

riya kimi böyük əhali bazarlarına çıxış ölkəmizin ixrac həcmi artırmağa imkan yaradacaq.

D-8 ölkələri arasında iqtisadi əməkdaşlıq Azərbaycanın investisiya cəlb imkanlarını artırır. İlk təxminlərə əsasən, təşkilat çərçivəsində Azərbaycan iqtisadiyyatına hər il 5-10 milyard dollar həcmində sərmayə cəlb oluna bilər. Bu investisiyalar əsasən

infrastruktur, turizm, kənd təsərrüfatı və yaşıl enerji sektorlarına yönəldilə bilər.

Azərbaycanın belə nüfuzlu təşkilatlarda təmsil olunması ölkəmizin beynəlxalq etimadını daha da artırır. Bu, təkcə müsəlman ölkələri ilə deyil, həm də digər böyük iqtisadi qüvvələrlə əməkdaşlıq potensialını genişləndirir".

Ə.Nuriyevin sözlərinə görə, D-8 üzvlüyü Azərbaycanın regionda strateji mövqeyini də möhkəmləndirir. Azərbaycan artıq təkcə enerji resursları ilə deyil, həm də tranzit, logistika və əməkdaşlıq mərkəzi kimi regionda önəmli rol oynayacaq: "Bundan başqa, D-8-in iqtisadi xarakteri Azərbaycanın balanslı xarici siyasətinə uyğun gəlir. Bu təşkilat vasitəsilə həm İslam dünyası ilə, həm də digər ölkələrlə əlaqələri inkişaf etdirmək mümkün olur. Belə əməkdaşlıqlar

təkcə ticari deyil, həm də mədəni və texnoloji mübadiləni dəstəkləyir.

Təbii ki, hər böyük nailiyyət özünəməxsus çağırışlar da gətirir. Azərbaycanın D-8-də iştirakını daha səmərəli etmək üçün ixrac məhsullarının rəqabət qabiliyyətini artırmaq, təşkilatın prosedurlarını standartlarına uyğunlaşdırmaq, regional və beynəlxalq əməkdaşlıqlar üçün yeni strategiyalar hazırlamaq vacibdir.

Azərbaycanın D-8 təşkilatına üzv seçilməsi təkcə bir diplomatik nailiyyət deyil, həm də ölkəmiz üçün yeni imkanların qapısını açan tarixi qərardır. Bu üzvlük Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunu artıracaq, iqtisadiyyatı gücləndirəcək və xalqımız üçün daha fəravan bir gələcəyə töhfə verəcək.

Bu uğur Azərbaycanın güclü, müasir və dayanıqlı dövlət quruculuğu yolunda daha bir addımıdır".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Ceyhun Bayramov Serbiyanın baş naziri ilə nə danışdı - açıqlama

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Serbiyanın baş naziri Milos Vuçeviçlə görüşüb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, C.Bayramov Azərbaycan və Serbiya arasında mövcud strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin inkişafında ali və yüksək səviyyəli səfər və təmasların əhəmiyyətini qeyd edib, bu sahədə mövcud dinamikanın qorunmasının vacibliyini vurğulayıb.

İki ölkə arasında xüsusilə iqtisadi-ticarəti əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi istiqamətində Ticarət və İqtisadi Əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiyanın vacib platforma olduğu bildirilib.

İki ölkə arasında energetika sahəsində əməkdaşlığın cari vəziyyətindən məmnunluq ifadə olunub, əməkdaşlığın perspektivlərinə toxunulub. Alternativ enerji istehsalı və ixracı sahəsində əməkdaşlığın vacibliyi qeyd edilib. Azərbaycanın yaşıl enerji istehsalı sahəsində potensialı barədə qarşılıqlı təfərrüfat məlumatı verilib.

Bununla yanaşı, iki ölkə arasında turizm sahəsində birgə layihələrin həyata keçirilməsinə, bu xüsusda birbaşa hava nəqliyyatı əlaqələrinin yaradılmasına qarşılıqlı maraq ifadə olunub.

Bu il Azərbaycanda keçirilmiş COP29 tədbirinin nəticələri barədə ətraflı məlumat təqdim olunub, iqlim diplomatiyası sahəsində birgə səylərin vacib olduğu diqqətə çatdırılıb. "Expo-2027" tədbirinin iki ölkə arasında əlavə əməkdaşlıq imkanları yaradacağına dair əminlik ifadə edilib.

C.Bayramov həmçinin qarşı tərəfi postmünaqişə dövründə bölgədə mövcud vəziyyət, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işləri, mina təhdidi ilə mübarizə səyləri, habelə Azərbaycan-Ermənistan normalaşma prosesi barədə ətraflı məlumatlandırıb.

Türkiyə Quru Qoşunları komandanı Azərbaycanda səfərdədir

**Türkiyənin Quru Qoşunları
Azərbaycanda rəsmi səfərdədir.**

Müdafiə Nazirliyinin məlumatında bildirilir ki, dekabrın 23-də müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Türkiyə Respublikasının Quru Qoşunları komandanı ordu generalı Selçuk Bayraktaroğlunun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Məlumatla görə, qardaş ölkənin nümayəndə heyəti əvvəlcə Fəxri xiyabanda Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin və görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın məzarlarını, həmçinin Şəhidlər xiyabanı və Türk Şəhidliyini ziyarət edib.

MN-də keçirilən görüşdə general-polkovnik Z.Həsənov türkiyəli qonaqları salamlayıb və onları ölkəmizdə görməkdən məmnun olduğunu bildirib.

Azərbaycan və Türkiyənin qədim tarixə və zəngin mədəniyyətə malik olduğunu qeyd edən nazir ölkələrimiz arasında bütün sahələrdə olduğu kimi hərbi sahədə də əməkdaşlığın yüksək səviyyədə olduğunu bildirib. Qar-

daş ölkələrin dövlət başçıları arasında dostluq münasibətləri nəticəsində imzalanan Şuşa Bəyannaməsinin icrası ilə bağlı zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsinin vacibliyi qeyd olunub.

Nazir regionda sülh və sabitliyin təmin edilməsi istiqamətində Azərbaycan və Türkiyə arasındakı strateji tərəfdaşlığın rolunu xüsusi vurğulayıb.

Səmimi qəbula və göstərilən yüksək qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığını bildiren ordu generalı S.Bayraktaroğlu mütəmadi olaraq qarşılıqlı səfərlərin təşkili və görüşlərin keçirilməsinin ölkələrimiz arasında sarsılmaz dostluq

və qardaşlıq əlaqələrinin təzahürü olduğunu qeyd edib. Azərbaycan-Türkiyə Yüksək Səviyyəli Hərbi Dialoq İclasının iki ordu arasında uyarılığın təmin edilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirib.

Görüşdə, hərbi, hərbi təhsil sahələrində əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri, eləcə də maraqlı doğuran bir sıra digər məsələlər ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Sonra müdafiə nazirinin birinci müavini - Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi general-polkovnik Kərim Vəliyev qardaş ölkənin nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Azərbaycan Ordusunun

Baş Qərargahında keçirilən görüşdə hər iki ölkənin hərbi qulluqçularının peşəkarlığının daha da artırılması və təcrübə mübadiləsi məqsədilə birgə təlimlərin keçirilməsinin əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb. Birgə hərbi əməkdaşlığın cari vəziyyəti və digər məsələlər müzakirə edilib.

Daha sonra Azərbaycan Respublikasının müdafiə nazirinin müşaviri general-polkovnik Bəxtiyar Ərsay ilə görüş keçirilib. Görüşdə Azərbaycan Ordusunun Türkiyə Respublikası Silahlı Qüvvələri modelinə uyğunlaşdırılması ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər barədə ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb.

Rusiyaya səfər edən Azərbaycan vətəndaşlarına rəsmi xəbərdarlıq

Rusiya Federasiyasının müvafiq qanunvericiliyinə edilən bir sıra dəyişikliklərə əsasən 1 yanvar 2025-ci il tarixindən miqrasiya sahəsində yeni qaydalar qüvvəyə minəcək.

Bu barədə Dövlət Miqrasiya Xidməti məlumat yayıb. Bildirilib ki, həmin tarixdən etibarən Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının Rusiya Federasiyası ərazisində müvəqqəti olma müddəti bir təqvim ili ərzində cəmi 90 gün olacaq. Qeyd edilən müddət Rusiya Federasiyası qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş əsaslar mövcud olduqda (əmək fəaliyyəti üçün patent aldıqda, müvəqqəti yaşamaq üçün müraciət qəbul olunduqda və s.) uzadıla bilər.

Azərbaycan Respublikası vətəndaşı Rusiya Federasiyasının dövlət sərhədini keçdiyi tarixdən 7 iş günü ərzində olduğu yer üzrə qeydiyyatla alınmalıdır. Olduğu yer üzrə qeydiyyatla (miqrasiya uçotu) bağlı müraciət Azərbaycan Respublikası vətəndaşını qəbul edən tərəf (şəxsə faktiki yaşayış yeri vermiş Rusiya Federasiyası vətəndaşı, adicəkilən ölkədə daimi yaşayan əcnəbi, hüquqi şəxs, hüquqi şəxsin filialı və ya nümayəndəliyi və s.) və ya Azərbaycan Respublikası vətəndaşının özü tərəfindən edilə bilər.

Olduğu yer üzrə qeydiyyatla (miqrasiya uçotu) bağlı müraciət qəbul edən tərəfindən ediləcəyi təqdirdə Azərbaycan Respublikası vətəndaşı ona müvafiq sənədləri (miqrasiya kartını və şəxsiyyətini təsdiq edən sənədi) təqdim etməlidir. Qəbul edən tərəf olduğu yer üzrə qeydiyyatla bağlı öhdəlikləri yerinə yetirdikdən sonra Azərbaycan Respublikası vətəndaşına miqrasiya uçotunun təsdiqinə dair bildirişin əcnəbidə qalan hissəsini verir.

Azərbaycan Respublikası vətəndaşı özü də müstəqil şəkildə olduğu yer üzrə qeydiyyatla (miqrasiya uçotu) bağlı Rusiya Federasiyasının Daxili İşlər Nazirliyinin miqrasiya məsələləri ilə bağlı bölmələrinə müraciət etmək hüququna malikdir. Həmçinin belə müraciət dövlət və bələdiyyə xidmətlərinin göstərilməsi üzrə çoxfunksiyalı mərkəz vasitəsilə də edilə bilər.

Azərbaycan Respublikası vətəndaşı müəyyən hallarda olduğu yer üzrə qeydiyyatla (miqrasiya uçotu) bağlı vahid portal üzərindən (vahid dövlət və bələdiyyə xidmətləri portalı) elektron qaydada müraciət edə bilər. Azərbaycan Respublikası vətəndaşının faktiki yaşadığı yaşayış sahəsinə mülkiyyət hüququ olduqda, Azərbaycan Respublikası vətəndaşı qəbul edən tərəfə yaşayış sahəsi üzrə icarə müqaviləsi bağlandıqda və s.

Əmək fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı hallar istisna olmaqla, qalan digər məqsədlərlə Rusiya Federasiyasına səfər edən Azərbaycan Respublikası vətəndaşları Rusiya Federasiyası ərazisini tərk etmədən əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün miqrasiya kartında göstərdikləri ölkəyə gəliş məqsədlərini dəyişdirmək hüququna malikdirlər.

Azərbaycanda 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilən bələdiyyə seçkilərində 15 886 min nəfərin namizədliyi irəli sürülüb. Bu rəqəmi Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədri Məzahir Pənahov qurumun son iclasında açıqlayıb. Bildirib ki, onlardan 6 889 nəfərin imza vərəqləri götürülüb.

2025-ci il yanvarın 29-da 685 bələdiyyə üzrə seçkilər keçiriləcək, 8 min 71 bələdiyyə üzvü seçiləcək. Hazırda partiyalar bələdiyyə seçkilərinə hazırlaşsalar da, etiraf edək ki, bu seçkilərə cəmiyyətdə böyük maraq yoxdur. Müşahidəçilərə görə, səbəb bələdiyyələrin funksionallığının az olmasıdır.

Söhbət ilk növbədə bələdiyyələrin səlahiyyətlərinin artırılmasından gedir. Zaman-zaman ekspertlər təklif ediblər ki, Azərbaycan Türkiyənin bələdiyyə modelinə keçsin. Beləcə, uzun illərdir ki, bələdiyyələrin səlahiyyətlərinin, statusunun artırılması təklifi gündəmə gətirilir, ancaq reallaşmır. Bundan əlavə, bələdiyyələrin maliyyə resurslarının zəif olması ilə bağlı məsələ də müzakirə

Bələdiyyələr üçün "Türkiyə modeli" - nə vaxt, necə...

"Onlara geniş səlahiyyətlər verilməyə qədər, hər hansı bir ciddi nəticə gözləmək doğru deyil"

predmetidir. Ekspertlərə görə, qanunvericilikdə bununla bağlı imkanlar var, lakin bələdiyyələr bəzən mövcud imkanlardan da düzgün istifadə edə bilmir.

Daha bir məsələ bələdiyyələrin ərazilərində olan vergi obyektlərinin siyahısının olmamasıdır. Bu siyahı dəqiq olsa, oradan lazımı vergilər yığılar və sonradan israfının qarşısı da alınar. Həmçinin qəbiristanlıqların bələdiyyələrə təhvil verilməsinin hələ başa çatmaması da xüsusi vurğulanır. Bunun da səbəbi kimi regionlarda, bir çox kəndlərdə qəbiristanlıqların sənədlərinin, xəritələrinin, pasportlarının olmaması göstərilir.

Bəs bələdiyyə seçkilərində iştiraka hazırlaşan partiyalar necə düşünür? Azərbaycanda "Türkiyə modeli"ne keçidin vaxtı çatıbmı? Bu istiqamətdə qanunverici və digər sahələrdə hansı addımlar atılmalıdır?

AĞ Partiya başqanı Tural Abbaslı hesab edir ki, Azərbaycanda bələdiyyə sistemi yaradılandan bu günə qədər demək olar ki, oturuşa bilməyib: "Bələdiyyələr adətən daha çox insanların yaddaşında torpaq alveri edən, torpaq satan bir qurum kimi qalıb. Sonuncu dəfə bələdiyyələrin sayının azaldılmasından sonra bu qurum bəlkə effektiv oldu. Amma buna inamım azdır. Bir halda ki, bələdiyyə üzvləri özləri belə maaş ala bilmərsə, bələdiyyə cəmiyyətdə nə rol oynayacaq? Həm də əgər təsir imkanları yoxdursa. Bu gün rayonlarda təsir imkanlarına malik

olan ən çox rayon icra hakimiyyətləridir və hər rayon icra hakimiyyətinin də kəndlərdə icra nümayəndələri var. Dolayısı ilə bələdiyyələrlə paralel qurumlardır. Təbii ki, onların da təsir imkanları müqayisədə olduqca çoxdur. Təsədüfi deyil ki, bir sıra rayonlarda, regionlarda, hətta şəhərdə belə bələdiyyələr icra hakimiyyətlərinin bir qolu, şöbəsi kimi fəaliyyət göstərir. Özlərini icra hakimiyyətinə tabe bir qurum kimi aparırlar.

Bunun qarşısını almaq üçün ya icra hakimiyyətləri ləğv olunmalıdır, onların səlahiyyətləri bələdiyyələrə verilməlidir, ya da ki, icra hakimiyyətləri qalacaqsa, bələdiyyələr ləğv olunmalıdır. Adətən bələdiyyələr, məsələn, Türkiyə kimi və yaxud da indi daha iri ərazilərə, çox əhaliyə malik ölkələrdə daha effektiv fəaliyyət göstərir. Azərbaycanda düşünmürəm ki, bələdiyyə sistemi olmasa idarəçilik çökər. Əgər bələdiyyə sistemi olmadan bu sistem idarə olunursa, bələdiyyələrə ehtiyac da qalmır. Əslində inandırıcı da deyil ki, hakimiyyət icra hakimiyyəti strukturlarını bələdiyyələrə versin. Çünki bələdiyyələr seçkilərlə orqanlardır və beş ildən bir seçilir. Hər hakimiyyət də idarəçiliyi öz nəzarətində saxlamaq istəyir. İndi iki dəfə azaldıldıqdan sonra 685 bələdiyyə qalır. Bu 685 bələdiyyədə hər dəfə beş ildən bir seçki keçirmək hakimiyyət üçün rahat olmaz.

Türkiyədən fərqli olaraq bizdə bələdiyyə sədrləri seçki ilə yox, üzvlər arasındakı seçki ilə müəyyən olunur. Bəzən

baxırsan ki, bələdiyyə seçkilərində o qədər tanınmayan, az səs toplayan biri bələdiyyə sədri seçilir. Bunun da təsiri var. Bələdiyyə sistemi Azərbaycanda hələ də oturmayıb. Bundan sonra da bilmirəm, oturacağı ya yox. Amma Türkiyə modelini birəbir kopyalasaq da, düşünürəm ki, uyğun olmayacaq. Çünki qanunvericiliyin uyğunlaşdırılması çox ağır proses olar. İstər bələdiyyələrə vergilərin yığılması, istər lisenziyaların verilməsi, istərsə də tikintiyə icazə verilməsi çox strateji məsələlərdir ki, birdən-birə biz onu bələdiyyələrə inteqrasiya edə bilmərik. Çünki bununla məşğul olan ayrı-ayrı iri qurumlar var, onların işini birdən-birə bələdiyyələr öz üzərinə götürə bilməz deyərək düşünürəm".

Hazırda bələdiyyə sisteminə təmsil olunan Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyasının sədr müavini Niyaməddin Orduxanlı: "Təvəzökarlıqdan uzaq olsa da, Azərbaycanda bələdiyyəyə seçkilərlə bələdiyyəyə seçilmişəm. Bələdiyyə rəhbərliyində də çalışmışam. Açıq formada bildirmək istəyirəm ki, əgər bələdiyyələrin bu gün Azərbaycanda geniş səlahiyyətləri yoxdursa, bunu birləşdirməyin ə mənası var? Həddindən artıq səlahiyyətləri azdır. Söhbət qardaş Türkiyə bələdiyyəsi ilə müqayisə olunursa, nəinki Türkiyə, hətta Avropa ölkələri ilə müqayisədə səlahiyyətlər çox azdır. Avropa ölkələrinin bələdiyyə tarixinin 800 ildən artıq yaşı var. Bu gün cəmiyyətimizdə

bələdiyyələr icra hakimiyyətinin bir şöbəsi kimi xarakterizə olunur. Həm icra hakimiyyətlərinin, həm də bələdiyyənin fəaliyyəti iki idarəçiliyin olması deməkdir. İcra hakimiyyətləri ləğv edilməlidir. Bələdiyyə özü-özünü idarə edən orqandır. Bütçəsini özü formalaşdırmalıdır. Təsəvvür edin, bələdiyyə əmlak və torpaq vergisindən başqa hansı səlahiyyətə sahibdir? Bələdiyyə ərazisində fəaliyyət göstərən ticarət obyektlərinin reklam lövhəsindən yığılan vəsaiti də bələdiyyədən aldılar. Torpaq və əmlak vergisinin bir illik vəsaiti 30-40 manat edir. Bununla bələdiyyə hansı işləri görə bilər?! O da həmin torpağın rəsmi çıxarışı varsa, ala bilər. Bakı şəhərində qanunsuz tikilən evlərin sayı 500 mindən artıqdır. Bəlkə də Azərbaycan dünyada yeganə ölkədir ki, bələdiyyənin mülkiyyətini dövlət idarəsi hərəclə satır. Bələdiyyələrə geniş səlahiyyətlər verilməyə qədər hər hansı bir ciddi nəticə gözləmək doğru deyil".

Müəssisə istənilən halda bu seçkilərdə iştirak etdiklərini də diqqətimizə çatdırdı: "Bizim partiya - Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyası rəsmi olaraq partiya kimi seçkilərə qatılmışıq. Mərkəzi Seçki Komissiyasına müraciət etmişdik. Kütləvi seçki prosesi olduğu üçün maksimum dərəcədə namizədlərlə iştirak etməyi planlaşdırmışdıq. Partiyamızın 60-a yaxın rayon şöbəsi var. Namizədlərimizi müəyyənlaşdırmışdıq. Artıq namizədlərimiz sənədlərini partiyamızın rəsmi qərarları ilə dairə seçki komissiyalarına təqdim edirlər. Namizədlərimizə ayırdığımız maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələr Beynəlxalq Bankda hesab açıdırıblar. İmza vərəqlərini götürənlərimiz də var. ƏHD Partiyası bu günə qədər keçirilən bütün seçkilərdə aktiv iştirak edib. Partiyamızın əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri də keçirilən seçkilərdə iştirak etməkdir. Biz bütün gücümüzü çalışacağıq ki, ƏHD Partiyasının namizədləri bələdiyyə seçkilərində daha çox yer qazansın. Ən azından YAP-dan sonra ikinci yeri tutaq".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Bu gün, dekabrın 24-ü Azərbaycan Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin doğum günüdür. İlham Əliyev 1961-ci il dekabrın 24-də Bakı şəhərində anadan olub. 1967-1977-ci illərdə Bakı şəhərində 6 say-
lı orta məktəbdə təhsil alıb. 1977-1982-ci illərdə Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda ali təhsil alıb.

1982-ci ildə həmin institutun aspiranturasına daxil olub. 1985-ci ildə dissertasiya müdafiə edərək tarix elmləri namizədi elmi dərəcəsinə alıb. 1985-1990-cı illərdə Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun müəllimi olub. 1991-1994-cü illər ərzində özəl biznes sahəsində çalışıb və bir sıra istehsal-kommersiya müəssisələrinə rəhbərlik edib. 1994-cü ildən 2003-cü ilin avqust ayınadək Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin əvvəlcə vitse-prezidenti, sonra isə birinci vitse-prezidenti olub. 1995-ci və 2000-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə üzv seçilib. 1997-ci ildən Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin Prezidentidir. 1999-cu ildə Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin müavini, 2001-ci ildə sədrin birinci müavini, 2005-ci ildə isə Partiyanın sədri seçilib. 2003-cü il avqustun 4-də Milli Məclisdə təsdiq edildikdən sonra Azərbaycan Respublikasının Baş naziri təyin olunub. 2001-2003-cü illərdə Avropa Şurası Parlament Assambleyasında (AŞPA) Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin nümayəndə heyətinin rəhbəri olub.

İlham Əliyev 2003-cü il oktyabrın 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib. Prezident seçkilərində seçicilərin 76 faizindən çoxu İlham Əliyevin lehinə səs verib. 2008-ci il oktyabrın 15-də keçirilən seçkilərdə seçicilərin 88,73 faiz səsini qazanan İlham Əliyev ikinci dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib. 2013-cü il oktyabrın 9-da keçirilən seçkilərdə seçicilərin 84,54 faiz səsini əldə edən İlham Əliyev növbəti dəfə

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib. 2018-ci il aprelin 11-də keçirilən seçkilərdə İlham Əliyev seçicilərin 86,02 faiz səsini qazanaraq yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib.

2024-cü il fevralın 7-də keçirilmiş növbədənəkar Prezident seçkisi isə de-fakto Zəfər seçkisi idi. İlk dəfə olaraq müstəqil həyatımızda seçkilər ərazilərimizin hər bir yerində keçirilib. Seçkilərdə seçici fəallığı 76,43 faiz olub. İlham Əliyev seçicilərin 92,12 faiz səsini qazanaraq yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib.

Milli Məclisin deputatı Aydın Mirzəzadə "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, İlham Əliyev Azərbaycan dövlətinin Prezidenti seçildikdən sonra Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu layiqincə davam etdirərək, ölkə qarşısında duran bir çox məsələlərin həllinə nail oldu: "Azərbaycan özünün müstəqil daxili və xarici siyasətini ortaya qoydu, dövlətimizin dünya birliyinə də layiqli yer tutmasına nail oldu. Eyni zamanda Ermənistanın Azərbaycanın topraqlarının işğalından irəli gələn problemlərin həlli ilə bağlı çox ciddi surətdə məşğul olmağa başladı, silahlı qüvvələrimiz gücləndirildi, müasir silahlarla təchiz edildi və Azərbaycanın hərbi qüdrəti keçmiş Dağlıq Qarabağ probleminin həllində əhəmiyyətli rol oynadı. Həm ordu quruculuğunda, həm iqtisadi sahədəki müsbət nəticələr, eyni zamanda beynəlxalq birlikdə Qarabağ həqiqətlərinin əsasən qəbul edilməsi 44 günlük Vətən müharibəsində, sonra isə bir günlük antiterror əməliyyatında suverenliyimizin bərpa edilməsi

nə gətirib çıxardı. İlham Əliyevin fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycanın büdcəsi dəfələrlə artdı".

A.Mirzəzadə vurğuladı ki, İlham Əliyev uzaqgörən siyasəti sayəsində beynəlxalq birlikdə əsədilən və fəaliyyəti izlənən siyasi lider kimi qəbul edilib: "Cənab İlham Əliyevin ən böyük uğurlarından biri isə Azərbaycanda milli birliyin möhkəmləndirilməsi, xalq-iqtidar birliyinə nail olmasıdır. İlham Əliyev xalqın içindən çıxmış dəyərli vətəndaşdır. O, cəmiyyətin problemlərini bilir. Eyni zamanda bu problemlərin həllinə dair çox aydın proqramlara malikdir. Bunun sayəsində problemlər həllini tapır. Bu gün Azərbaycan vətəndaşı təhlükəsiz mühitdə yaşayır. Azərbaycan vətəndaşı bütün demokratik hüquq və azadlıqlara malikdir. Müasir tələblərə cavab verən təhsil, səhiyyə sistemi formalaşmış. Azərbaycan infrastrukturunu yenidən qurulub. Azərbaycan mədəniyyət və incəsənətinin inkişafına çox böyük diqqət ayrılır. Azərbaycan bu gün beynəlxalq aləmdə çox fəal, konstruktiv rol oynayan aktarlardan biridir. Cənab Prezidentin fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvlərindən biri seçildi. Azərbaycan 4 il ərzində Qoşulmama Hərəkatına uğurla rəhbərlik etdi. Cənab Prezident Azərbaycanın D-8 kimi nüfuzlu beynəlxalq təşkilat üzv seçilməsinə nail oldu. Azərbaycan BRİCS-də gələcək üzv kimi çox hörmətlə qarşılanır. Və Azərbaycan vətəndaşları bu gün Cənab İlham Əliyevin təmsalında özünün problemlərini həll edən, onu layiqincə təmsil edən, mənsub olduğu dövləti güdrətləndirən lider görür. Ad günündə cənab İlham Əliyevi təbrik edir, böyük uğurlar arzu edirik, ona inandığımızı bildiririk. İnənirəm ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi

Qalib komandan, tarix yazan lider, Qarabağın memarı

Azərbaycanı global siyasətin uğurlu oyunçusuna çevirən Prezident İlham Əliyevin doğum günüdür

ilə Azərbaycan bundan sonra da böyük uğurlar qazanacaq".

Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyasının sədr müavini, Milli Məclisin deputatı Elçin Mirzəbəyli isə "Yeni Müsavat"a şərhində Prezident İlham Əliyevin liderlik xüsusiyyətlərinə diqqət çəkdi: "Liderlik, sadəcə, pərdəarxası oyunlar, manevrlər, bir çox halda isə təsədüflər nəticəsində siyasi proseslərin ön cərgəsinə çıxmaq bacarığı, yaxud imkanı deyil, daha çox öz xalqının maraqlarını sonuna qədər, qətiyyətlə, bir addım geriye çəkmədən, dəmir məntiqə, iti zəkaya əsaslanaraq müdafiə etməkdir. Eyni zamanda istibdadın, zülmün, neokolonializmin mənəşəsində sıxılan xalqların hüquq və azadlıqlarını qorumaq, başqalarına münasibətdə də ədalətli olmaq məharətidir. Siyasi liderlərin cılızlaşdığı və bir çox halda, nəinki yönəldiciləri dövlətlərin, hətta təmsil etdikləri siyasi qrupların "sərhədlərini qorumaq" potensialına malik olmadığı, gücün ədalətə, istibdadın istiqbalı meydan oxuduğu müasir dünyada belə şəxsiyyətlərin sayı çox azdır. Hətta bir əlin barmaqlarının sayı qədər də deyil..."

E.Mirzəbəyli Prezident İlham Əliyevin bir azərbaycanlı və bir övlad olaraq atasının və atalarının vəsiyyətinin yerinə yetirilməsi istiqamətində bu gün sözlə ifadə edilməyəcək qədər çətin bir vəzifəni addım-addım, səbirlə, inadla, xalqın kateklizmlərdən, məhrumiyyətlərdən qoruyaraq yerinə yetirməyi bacardığını vurğuladı: "Geridə qalan zaman kəsiyində diplomatiya, iqtisadiyyat, ordu quruculuğu, mədəniyyət, idman və digər istiqamətlərdə həyata keçirilən siyasətin ayrı-ayrı detallarını incələdikcə, sözügedən sahələrdə atılan addımların Zəfər yürüşü müzün tərkib hissəsi olduğunu görə bilərik. Prezident İlham Əliyev təkcə Müzəffər Ali Baş Komandan deyil, bütün dünya azərbaycanlılarının milli birliyini təmin edən, onları vahid Vətəndən hüquq və azadlıqlarını açıq, cəsarətli və qətiyyətli bir şəkildə müdafiə edə bilməyən xalqların yanında olması, hətta onların rəhbərlərinin deyil bilmədiklərini yüksək məntiq və prinsipiallıqla dilə gətirməsi XXI əsr üçün özündə klassik liderlik ənənələri ilə çağdaş düşüncəni birləşdirən fenomenal liderlik nümunəsi kimi dəyərləndirilə bilər. Bu xüsusda, əsərlərinə tez-tez müraciət etdiyim böyük rus filosofu Nikolay Berdyayevin insan azadlığı ilə bağlı məqaləsindən gətirəcəyim kiçik bir iqtibasla fikirlərimi əsaslandırmaq istəyirəm. Nikolay Berdyayev yazır: "Azadlıq, ən dərin qatlarda hüquq deyil, vəzifədir, insanın tələb etdiyi yox, əsl insan olmaq üçün ondan tələb olunandır".

Bəli, yalnız haqqın keşiyində dayandırıqlarına əmin olanlar azadlığı ilk növbədə öz vəzifələri hesab edir və başqalarının azadlığı, hüquqları uğrunda yorulmadan, hətta qeyri-bərabər şəraitdə belə mübarizə apara, qalib gələ, tarixin axarını belə dəyişməyi bacarırlar.

İlham Əliyev Azərbaycanın Prezidenti seçildiyi gündən ölkəmizə qarşı həyata keçirilən saysız-hesabsız yalan və böhtan kampaniyaları, sabotaj, təhdid və təzyiqlərlə, ölkəmizin inkişafdan saxlanılmasına, "buyruq quluna" çevrilməsinə xidmət edən çoxsaylı ssenarilərin müəllifləri və icraçıları ilə mücadilə aparıb və qalib gəlib".

İlham Əliyev Azərbaycanın Prezidenti seçildiyi gündən ölkəmizə qarşı həyata keçirilən saysız-hesabsız yalan və böhtan kampaniyaları, sabotaj, təhdid və təzyiqlərlə, ölkəmizin inkişafdan saxlanılmasına, "buyruq quluna" çevrilməsinə xidmət edən çoxsaylı ssenarilərin müəllifləri və icraçıları ilə mücadilə aparıb və qalib gəlib".

E.Mirzəbəyli Prezident İlham Əliyevin bir azərbaycanlı və bir övlad olaraq atasının və atalarının vəsiyyətinin yerinə yetirilməsi istiqamətində bu gün sözlə ifadə edilməyəcək qədər çətin bir vəzifəni addım-addım, səbirlə, inadla, xalqın kateklizmlərdən, məhrumiyyətlərdən qoruyaraq yerinə yetirməyi bacardığını vurğuladı: "Geridə qalan zaman kəsiyində diplomatiya, iqtisadiyyat, ordu quruculuğu, mədəniyyət, idman və digər istiqamətlərdə həyata keçirilən siyasətin ayrı-ayrı detallarını incələdikcə, sözügedən sahələrdə atılan addımların Zəfər yürüşü müzün tərkib hissəsi olduğunu görə bilərik. Prezident İlham Əliyev təkcə Müzəffər Ali Baş Komandan deyil, bütün dünya azərbaycanlılarının milli birliyini təmin edən, onları vahid Vətəndən hüquq və azadlıqlarını açıq, cəsarətli və qətiyyətli bir şəkildə müdafiə edə bilməyən xalqların yanında olması, hətta onların rəhbərlərinin deyil bilmədiklərini yüksək məntiq və prinsipiallıqla dilə gətirməsi XXI əsr üçün özündə klassik liderlik ənənələri ilə çağdaş düşüncəni birləşdirən fenomenal liderlik nümunəsi kimi dəyərləndirilə bilər. Bu xüsusda, əsərlərinə tez-tez müraciət etdiyim böyük rus filosofu Nikolay Berdyayevin insan azadlığı ilə bağlı məqaləsindən gətirəcəyim kiçik bir iqtibasla fikirlərimi əsaslandırmaq istəyirəm. Nikolay Berdyayev yazır: "Azadlıq, ən dərin qatlarda hüquq deyil, vəzifədir, insanın tələb etdiyi yox, əsl insan olmaq üçün ondan tələb olunandır".

Bu gün dünyada, xüsusilə də yaşadığımız bölgədə baş verən hadisələr Azərbaycan xalqının azad və müstəqil yaşamaq istəyini, istiqlal ideallarını, dağlarına, çaylarına, bütövlükdə hər qarışına ad verdiyi, uğrunda canını, ömrünü fəda etdiyi torpaqlarına sahiblənmək kimi müstəsna haqqını qəbul edə bilməyən gizli-aşkar, yaxud gizlindən aşkara çıxan düşmənlərimizin xəyanətkar

simalarını daha aydın görə bilərik. Ədalət hissini itirmiş, hiyləgər, məkri düşmənlərin bitib tükenməyən tələlərindən sıyrılaraq dünya hərbi tarixinə qızıl hərflərlə yazılan qəhrəmanlıq salnaməsini yazmaq, sadəcə, iti zəka, strateji düşüncə deyil, Vətəninə və xalqına nəhayət-sədaqət, milli iradəyə söykənən qətiyyət və xalqını bir yumruq kimi birləşdirmək, səfərbər etmək bacarığı tələb edir.

Bizi təslimçi sülhə sövq etmək, meydana tək qoymaq, hər cür dəstəkdən məhrum etmək istəyənlərin oyunlarını, Azərbaycan xalqının və dövlətinin müqavimətinin qırılmasına xidmət edən "rəngli inqilab" ssenariləri, milli birliyimizin pozulmasını, milli-mənəvi dəyərlərimizin sıradan çıxarılmasını hədəfləyən layihələri, "bəşinci kolon"un xəyanətlərini və daha nələri... unutmamışıq. Bu günün yol ayrıcından geriye baxanda, bütün bu ədalətsizliklərin, haqsızlıqların və xəyanətlərin fonunda, yalnız İlham Əliyevin İkinci Qarabağ savaşında əldə etdiyimiz Zəfərlə işıqlanan qalib və aydın obrazını görmək mümkündür.

Bütün bu təzyiqlərin əsas hədəfi isə Azərbaycanı inkişafdan saxlamaq, ölkəmizdə dirijor çubuğu, yaxud "fit"lə idarə olunan marionet idarəçilik rejimi formalaşdırmağa, dövlətimizi, ordumuzu gücləndirməyə və təbii ki, Qarabağımızı azad etməyə imkan verməməkdən ibarət idi...

Amma Azərbaycan öz liderinin qətiyyəti və ölkəmizin gələcəyi ilə bağlı aydın təsəvvürlərə, strateji baxış bucağına, konseptual yol xəritəsinə malik olması səbəbindən, üzünə dünyanın dörd bir yanından hücum çəkən şərə, qararığa, ədalətsizliyə sinə gərməyi və bu qeyri-bərabər mücadilədə müzəffər olmağı bacardı. İndi bizi heç kim mühakimə edə bilməz. Çünki həm güclü, həm də haqlıyıq!"

"Yeni Müsavat" Media Qrupun təsisçisi Rauf Arifoğlu və kollektivimiz adından Cənab Prezident İlham Əliyevi təbrik edir, ona cəsarətli, daim müvəffəqiyyətlər arzulayırıq.

□ **Nigar Həsənlı,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan və Fransa arasındakı Vətən savasından sonra pisləşən münasibətlər bu il də gərgin olaraq qaldı. Bu da Fransa hökuməti və onun bəzi rəsmilərinin Ermənistanı açıq şəkildə dəstək bəyanatları verməsi və Azərbaycanın maraqlarını nəzərə almayan mövqe sərgiləməsi fonunda baş verdi.

Prezident İlham Əliyevin öz çıxışlarında Fransanı qərəzli yanaşmada və müstəqillik prinsipinə hörmətsizlikdə ittiham etməsini də bu kontekstdə dəyərləndirmək lazım gəlir. Yada salaq ki, Fransanın Bakıdakı səfiri hələ də Şuşaya baş çəkməyən yeganə Qərb diplomatıdır...

Bəllidir ki, İlham Əliyevin dekabrın 18-də rusiyalı telejurnalist Dmitri Kiselyova verdiyi müsahibəsində Fransa ilə bağlı sərt tənqidi çıxışından sonra Fransanın Azərbaycanı səfiri Ann Buayon sosial mediada kinayəli bir paylaşım edib. Xanım diplomatın kin və nifrət qusan, cavabsız qalmayan həmin replikası düşmənçiliyin həddini açıq şəkildə ortaya qoydu.

Gerçek belədir ki, Azərbaycanla Fransa arasında münasibətlər heç vaxt bu qədər gərgin olmayıb. Makron-dan əvvəlki fransız prezidentləri Bakı ilə əlaqələrdə bunca ermənipərəstlik etməyiblər. Elə dövlət başçısı da son müsahibəsində bunu vurğulayıb: "Fransa ola bilər ki, nə vaxtsa böyük ölkə, dahi müfəkkirlər, böyük alimlər, yazıçılar ölkəsi olub. Amma indi belə deyil. Hazırda Mak-

Makron rejiminin Bakıdakı "zəhərli diş"i

Paris gələn il "daşları" yığmaq zorundadır; **deputat:** "Makron daim belə hesab edirdi ki, bu cür təzyiqlərlə Azərbaycanı haqlı mövqeyindən çəkindirə biləcək"

ron rejimi mahiyyət etibarilə Fransanı uğursuz dövlətə çevirir".

Onu da xatırladaq ki, bir müddət əvvəl Fransanın Azərbaycandakı səfiri Buayon məsləhətləşmələr üçün geri çağırılmışdı. Bir sözlə, Fransa Azərbaycana faktiki Ermənistandan da çox düşmən kəsilib.

Parisin İrəvanı silahlandırması və son bəyanatları fonunda iki dövlət arasında diplomatik əlaqələr dondurula bilərmi? Bu xüsusda 2025-ci ilin gözləntisi nədir? Makron rejimi, nəhayət, Azərbaycana münasibətdə öz səhvini anlayacaqmı, daşı ətəyindən tökəcəkmi və ya nə vaxt "daşları yığmağa" başlayacaq?

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan-Fransa münasibətləri həqiqətən də Emmanuel Makron hakimiyyətə gələndən etibarən pisləşib. Münasibətlərin pisləşməsində Azərbaycan heç zaman maraqlı olmayıb: "Makron hakimiyyəti isə Azərbaycanla əlaqələrini,

əməkdaşlığın pozulması, gərginliyin geridönməz şəkil alması üçün əlindən gələni edib. Azərbaycan-Fransa münasibətləri Fransa ilə heç zaman yaxın dostluq münasibətləri səviyyəsində olmasa da ən azından normal münasibətlər səviyyəsində olub. Fransa prezidentləri arasında Bakıya səfərlər edənlər də olub. Eləcə də Ulu öndər Heydər Əliyevin Prezident kimi Fransaya səfərləri olub, Prezident İlham Əliyevin Fransa dövlətinə rəsmi səfərləri reallaşmış. Bütün bunlar o deməkdir ki, o dövrlər münasibətlərdə gərginlik olmayıb. Lakin Makron iqtidara gələndən sonrakı dövrlər üçün bunu söyləmək mümkün deyil. Makron özünü Serj Sərkisyan, Robert Köçəryan və digər revanşist ermənilər kimi aparıb Azərbaycana münasibətdə. Xüsusilə də 2020-ci ilin sentyabrında İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı və ondan sonrakı dövrdə Makron Azərbaycana qarşı açıq-aşkar düşmənçilik mövqeyi nümayiş etdirib. Azərbaycana qarşı bir sıra beynəlxalq təşkilat-

larda hücumların, qətnamələrin əsas təşəbbüskarı, təşkilatçısı Makron Fransası olub və bu gün də belədir".

Deputatın sözlərinə görə, Makron daim belə hesab edirdi ki, bu cür təzyiqlərlə Azərbaycanı haqlı mövqeyindən çəkindirə biləcək. Ancaq Azərbaycanın haqlı, qalib, güclü və müstəqil dövlət olduğu reallığını nəzərə almayıb: "Azərbaycan Makronun haqsız, qərəzli mövqeyinə etiraz olaraq Fransanı Azərbaycan-Ermənistan sülh danı-

şıqları prosesində vasitəçilikdən faktiki olaraq kənarda qoyub. Yeni bir çox proseslərdə, məsələlərdə Makronun qərəzli və düşmənçilik mövqeyi Azərbaycanı deyil, Fransanın özünə zərər vurub. Münasibətlərin bundan sonra necə olacağı da daha çox Parisin davranışlarından asılıdır. Azərbaycana qarşı qərəzli mövqedən, düşmənçilik səviyyəsində münasibətdən imtina etsələr, vəziyyət təbii ki, normal istiqamətə yön ala bilər. Azərbaycana qarşı səhvlərini düzəldib normal əməkdaşlıq

xəttini seçsələr, Azərbaycan onsuz da heç zaman gərginliyin tərəfdarı olmayan ölkə kimi müsbət addımın müsbət qarşılığını verəcək. Əksinə, anti-Azərbaycan mövqeyində qalıb Ermənistanı silahlandırmaqda davam etsələr, münasibətlər daha da pozula bilər.

Şəxsən hesab edirəm ki, Makron rejimi özünü dəyişmək iqtidarında deyil. Makron rejimi Fransa üçün daha böyük problemə çevrilib".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Bəri başdan etiraf edirəm ki, şahmatdan elə də başım çıxmır, daha doğrusu, dərin bilicisi deyiləm bunun. Əlbəttə, "e2-e4"dən başqa bir gediş bilməyən "On iki stul" qəhrəmanı Ostap Benderdən fərqli olaraq bütün gedişləri bilirəm, oynamağı da bacarıram, amma bir daha öz edirəm sizə ki bilicisi, hətta həvəskarı da deyiləm bu oyunun.

Hüseynbala SƏLİMOV

yazımda şahmat terminini - qambit sözünü işlətmişdim. Bilirsiniz niyə? Yanılmıramsa, qambit oyunun əvvəlində olur və adətən piyadanın və ya zəif bir fiqurun qurban verilməsi ilə müşayiət olunur.

Son Suriya hadisəsi zamanı da "qurban" oldu - Kreml özünün himayə etdiyi diktator Əsədi "qurban" verdi. Başlanğıc məsələsinə gəldikdə isə yenə də səhv etməmişəm, hələ proses nəinki bitməyib, burada geosiyasi ehtiraslar nəinki səngiməyib, əksinə, hər an yenidən vüsət ala bilər.

ABŞ-ın "qarnının altındakılar" təxminən bir-cə ay bundan sonra, cənab Donald Tramp özünün kürsüsünə əyləşəndən sonra daha dəqiq bilinəcək.

İsrail artıq indidən özünün iddialarını nəinki gizlətməyə, heç pərdələməyə də çalışmır, deyəsən, onlar da "böyük İsrail" sevdasına düşüblər.

Ruslar guya texnikalarını Suriyadan Liviyaya daşıyırlar

Qalası dağılmış İran...

və hələ ki Suriyada qalmaq və yaxud buraya qayıtmaq haqqında hər hansı açıqlama vermir, iddia qoymurlar ortaya.

Ötən həftə səbrimizi basıb V.Putinin düz dörd saat yarım davam edən mətbuat konfransını dinlədik ki, bəlkə nəyisə yəqinləşdirə bildik, amma o da xüsusi maraq doğura biləcək bir söz demədi...

Qərəz, bu prosesdə hələ ki "dəvəsi ölmüş bir ərəb" varsa, o da, deyəsən, bizim qonşu İrandır.

Rus mətbuatı durmadan yazır ki, bəs İranın Yaxın Şərqdəki əsas qalası çökdü, halbuki hamı Əsədi daha çox Moskvanın admaı hesab edir di və o, Suriyadan İrana yox, Moskvaya qaçdı, hərçənd ki, qaçmaq ərəfəsində onu Tehranın da nümayəndəsi ziyarət etmişdi!

Mən hələ bir məsələni demirəm: dağılmış, tamamilə vıran qalmış Suriyanı və real

olaraq çoxdan çökmüş Əsədi "qala" adlandırmaq nə dərəcədə düzgündür və hətta ciddir? Nə isə! Bu sualı hələ saxlayaq.

Əlbəttə, biz də durub inkar etmək niyyətində deyilik ki, Suriya İran "oxu"nun əsas həlqələrindən biridi, yanılmırsa, hətta onu da İranın "şiə qövsi"ne aid edirdilər.

Eləcə də B.Əsəd də İranın adamı idi. Amma burada bir "həm də" vurğusunu əlavə etmək istərdik, çünki "peşəkar agentlər" adətən "ikiqat agent" olurlar, bir deyil, bir neçə kəşfiyyata işləyirlər.

Üstəlik, Tehran və Moskva ən azı indiki dövrdə Yaxın Şərqdə "müttəfiq" olmağa məcburdurlar, əlbəttə, dost və qardaş ölkələr deyil, hər an biri-birlərini sata bilərlər, amma şərait hələ ki onlara bəzi məsələlərdə bir olmağı diqtə edir. Odur, mən də qəbul edirəm ki, Yaxın

Şərqdə Tehranın qalası çökdü, bircə düzəlişlə: Tehranın və Moskvanın qalası çökdü...

Tehran məsələsi gündəmə gələndə mən həqiqətən də inanmağa başlayıram ki, Suriyadakı son dəyişikliklərin əsas səbəbkarlarından biri də İsraildir. Sonuncu dəfə İran İsraili atəşə tutarkən yəhudilər deyirdi ki, onların cavabı daha sərt və amansız olacaq. Amma ya ABŞ imkan vermədi, ya başqa bir səbəb mane oldu, hər halda, Təl-Əvivin cavab atəşi elə də təəssürat yaratmadı və düşünürük ki, Əsədin Suriyadan qovulması daha effektiv və təsirli cavab oldu İsrail tərəfindən - əlbəttə, İsrailin son Suriya hadisələrindəki rolu haqqında deyilənlər həqiqətən də doğrudursa...

Bəli, Yaxın Şərqdə ən azı bir "fiqur" vuruldu. Davamı olacaqmı? Trampın Ağ Evə təntənəli qayıdışını gözləmək lazım gələcək. Hamı bilir, bu

adam ən azı ABŞ-ın son dövrlərdə ən israilpərəst prezidenti olub.

Digərləri belə deyildi. 90-cı illərdən sonrakı ABŞ prezidentlərindən birinin qeydlərini oxumuşdum. Yazdığı təxminən bu idi ki, adam səhərin açılmasını istəmir, çünki bilirsən ki, səhər açılan kimi İsrailin baş naziri birinci zəng edəcəkdir...

Amma Tramp belə deyil. Sadəcə, problem ondadır ki, İranın molla rejimi Vaşinqtonun əlində bir "oyuncaq"dır və dəfələrlə bu "oyuncağı" bitirmək mümkün olsa da onlar bunu etməyiblər. Düzdür, indi ABŞ-ın sərəncamında daha bir "oyuncaq" - "xoxan" var, bu, Rusiyadır. Amma Trampın sonuncuya marağı yoxdur, odur ki, istisna deyil ki, İran rejimi bu dörd ili də - Trampın idarəçilik dövrünü də birtəhər başa vuracaq...

Xəbər verildiyi kimi, ötən həftə Azərbaycan hərbiçisi Ermənistanla şərti sərhəd istiqamətində minaya düşüb. Hərbi qulluqçu Salmanov Ziyad İlqar oğlu xidməti-döyüş tapşırıqlarını yerinə yetirərkən piyada əleyhinə minaya tuş gələrək xəsarət alıb. Onun həyatı üçün təhlükə yoxdur. Beləcə, müharibədən 4 il keçməsinə baxmayaraq, Ermənistanın “mina terroru” davam etməkdədir. Hətta şərti sərhədi də minalayıblar.

Statistik məlumata görə, 2020-ci ilin noyabr ayında 2024-cü ilin 30 noyabr tarixinədək ANAMA, Müdafiə Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Dövlət Sərhəd Xidmətinin müvafiq bölmələri və yerli minatəmizləmə şirkətləri tərəfindən aparılan minatəmizləmə əməliyyatları nəticəsində ümumilikdə 176 237 hektar ərazi minalardan və müharibənin iştirakçı qalıqlarından təmizlənib.

Azərbaycandakı mina qurbanlarının sayı 3400 nəfərdən artıqdır. Onların 359 nəfəri uşaq, 38 nəfəri qadınlardır. 10 noyabr 2020-ci il-

Sərhəddə mina terroru - düşməni revanş üçün silahlandırırlar susur

Ekspert: “Beynəlxalq aləmin minaların təmizlənməsində Azərbaycana dəstəyi yetərli deyil”

Türkiyə dəstək göstərib: “Müharibə bitdikdən sonra mina problemi ilə bağlı əməkdaşlıq etdiyimiz bütün beynəlxalq təşkilatlara müraciət etdik. Bu fəaliyyət hökumət strukturları tərəfindən də həyata keçirilir.

Beynəlxalq praktikada ölkələr arasında dövlət sərhədinin minalanması məsələsi digər ölkələrdə də var. Məsələn, Hindistan-Pakistan sərhədində 2 milyon mina var.

Bu xəritələr keçmiş təmas xəttinə aid olan əraziləri - Araz çayından başlayaraq Murov dağına qədər olan hissələri əhatə edir. Buraya 44 günlük müharibənin gedişində minalanan ərazilər daxil deyil.

Müvafiq qurumlar həmin xəritələri yoxlayanda məlum oldu ki, bəzi yerlərdə heç 25 faizlik dəqiqlik yoxdur. Təşkilatımız monitorinq keçirəndə aşkarlandı ki, 71 kilometr

dartları ilə həyata keçirilir. Rəsmi səviyyədə bir neçə il bundan əvvəl minaların təmizlənməsi üçün 30 il vaxtın və 25 milyard dolların lazım olduğu bildirilmişdi. Lakin o vaxtdan bu günə kimi canlı qüvvələrin, siçovulların və maşın mexanizmlərinin sayı artırılıb. Bu da müddətin azalmasına təsir edən amillərdəndir”.

Həmsöhbətimiz deyir ki, beynəlxalq aləmin mina-

Azad edilmiş ərazilərdə daha 130 mina, 304 PHS aşkarlanıb

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyi (ANAMA) tərəfindən icra olunan əməliyyatlar barədə həftəlik məlumat (16.12.2024 - 22.12.2024) açıqlanıb.

ANAMA-dan APA-ya verilən məlumata görə, Tərtər, Ağdam, Ağdərə, Laçın, Füzuli, Şuşa, Xocalı, Xankəndi, Kəlbəcər, Xocavənd, Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilanda 104 piyada əleyhinə mina, 26 tank əleyhinə mina, 304 Partlamamış Hərbi Sursat (PHS) aşkarlanıb.

Bildirilib ki, 770,7 hektar ərazi mina və PHS-lərdən təmizlənib.

“Keşlə bazarı”nın sökülməsi təxirə salınıb

“Keşlə bazarı” kimi tanınan ticarət mərkəzində sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan vətəndaşların çoxsaylı müraciətləri nəzərə alınaraq bazarda söküntü işlərinin başlanılması 2025-ci ilin fevral ayının 1-nə qədər təxirə salınıb.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Həsən Əliyev küçəsindən Ziya Bünyadov prospektinə paralel olaraq “Koroğlu” metro stansiyasına qədər yeni avtomobil yolunun tikinti işləri icra olunur. Layihənin xüsusi dövlət əhəmiyyəti nəzərə alınmaqla Heydər Əliyev prospektində və Ziya Bünyadov prospektində nəqliyyat vasitələrinin sıxlığının azaldılması və hərəkətin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, yeni yolun tikintisi ilə əlaqədar olaraq tikinti altına düşən yaşayış və qeyri-yasayış obyektlərinin, həmçinin torpaq sahələrinin ölçüləri hazırlanıb və tikinti altına düşən maneələrin qiymətləndirilməsi işləri yerinə yetirilib. Bu çərçivədə tikinti altında düşən yaşayış və qeyri-yasayış obyektlərinin, o cümlədən “Keşlə bazarı” kimi tanınan ticarət mərkəzinin də sökülməsi nəzərdə tutulub.

dən bugünkü 382 nəfər mina partlayışının qurbanı olub. Onlardan 70 nəfəri həlak olub, 312 nəfəri xəsarət alıb.

O da məlumdur ki, Ermənistanın verdiyi mina xəritələrinin 90 faizi saxta çıxıb. İşğalçı ölkəni silahlandıran dövlətlərin isə mina terroruna susunluğu davam edir.

Bəs bu problemin həllində bizə əsasən hansı ölkələr kömək edir? Ərazilərimizin minalardan təmizlənməsi üçün beynəlxalq dəstəyi necə ala bilərik?

Minalar Əleyhinə Azərbaycan Kampaniyası İctimai Birliyinin sədri Hafiz Səfixanov Musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, minaların təmizlənməsində Azərbaycana Avropa İttifaqı və “Team Europe” proqramı çərçivəsində onun 10 üzv dövləti, Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Belçika, Böyük Britaniya, ABŞ, Yaponiya və

Ermənistanla Türkiyənin dövlət sərhədində də minalar yerləşdirilib. Onlar hələ SSRİ dövründən qalıb. Bəlkə də Ermənistan sonradan onları yeniləyib. Türkiyə Ottava konvensiyasının üzvü olduğu üçün öz tərəfində minaların təmizlənməsini həyata keçirib. Bu, Suriya və İraqda sərhəddəki minaların təmizlənməsinə də aid idi.

Ölkələr Minalar Əleyhinə Konvensiyaya qoşulduqdan sonra onların qarşısında şərt qoyulur ki, onun yuridiksiyası altında olan bütün ərazilərdə minalar tapılıb məhv edilməlidir”.

H.Səfixanov bildirir ki, Azərbaycan hökumətinin təzyiqi nəticəsində 2021-2022-ci illərdə bəzi beynəlxalq aktorlar prosesə qoşulub və Ermənistanı minalanmış ərazilərin xəritələrini verməyə məcbur edib: “Ermənistan aktorların təzyiqi nəticəsində Azərbaycana xəritələri təqdim etdi.

əraziyə aid, xüsusən də Xocavənd, Goranboy və Kəlbəcər ərazilərində minaların xəritələri Azərbaycana verilməyib.

Xəritələrdən əlavə verdikləri formulyar sənəd heç 2 faiz dəqiqlikdə deyil. Ən böyük problem keçmiş təmas xəttini keçəndən sonra başlayır. Qarabağa insanlar qayıtdıqca, infrastruktur layihələri həyata keçirildikcə həmin ərazilərdəki minalar böyük çətinliklər yaradacaq. Təəssüf ki, o ərazilərə aid Azərbaycana heç bir sənəd verilməyib”.

Birlik sədrinin sözlərinə görə, şərti sərhəddə mina basdırılması qəti doğru addım deyil: “Hər mina partlayışı sülh müqaviləsini müəyyən qədər geri atır, etimadı azaldır. Şərti sərhəddə minalar konflikt başlayan dövrdə qoyulub. Əraziləri minalardan təmizləmək ən çətin, çox vaxt və maliyyə vəsaiti aparan işdir. Azərbaycanda minaların təmizlənməsi BMT stan-

ların təmizlənməsində Azərbaycana dəstəyi yetərli deyil: “Azərbaycan beynəlxalq ictimaiyyətdən problemin həlli üçün tələb olunan vəsaitin indiyə kimi 4-5 faizini ala bilməmişik. Yerdə qalan 95 faiz işlər isə dövlətimizin öz büdcəsi hesabına görülür.

Azərbaycan Minalar Əleyhinə Konvensiyaya qoşulmalıdır. Əgər həmin konvensiyanın üzvü olarsaq, onun 6-cı maddəsinə əsasən beynəlxalq birlikdən daha artıq maliyyə vəsaitini tələb edə bilərik. İndiki məqamda Azərbaycan bu konvensiyaya qoşula bilmir. Lakin onu dəstəkləyir və tələblərini könüllü şəkildə yerinə yetirir. Hətta konvensiyaya üzv dövlətlərdən daha çox iş görür.

Hazırda Azərbaycana verilən vəsaitlər hansısa ölkələrin bu və ya digər maraqları, yaxud da xoşməramlı niyyətləri ilə bağlıdır”.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Şuşaya köçən daha 51 ailəyə mənzillərin açarları təqdim edildi

Dekabrın 23-də Bakı şəhərinin Qaradağ rayonundan yola salınan növbəti köç karvanı Şuşa şəhərinə çatıb. APA xəbər verir ki, bu mərhələdə şəhərə köçürülən 208 nəfərdən ibarət 51 ailəyə mənzillərin açarları təqdim edilib.

Mərasimdə Şuşa rayonunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin rəsmiləri iştirak ediblər. Şuşa daimi yaşayış üçün köçürülən ailələrə yeni tikilmiş binalarda mənzillər verilib.

Qeyd edək ki, hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə, ora köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, ümumilikdə, 30 minə yaxın insan yaşayır.

Rusiya və Ukrayna arasında sülh danışıqları üçün İstanbul - Türkiyə açıqladı

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın administrasiyası Rusiya və Ukrayna arasında sülh danışıqlarının İstanbulda keçirilməsi üçün dəstək verməyə hazır olduğunu bəyan edib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu açıqlama, Türkiyənin son dövrlərdə beynəlxalq diplomatiyada oynadığı mühüm rolu bir daha ön plana çıxarır.

Türkiyə Rusiya-Ukrayna müharibəsinin başlamasından bəri hər iki tərəflə yaxın əlaqələr saxlayan nadir ölkələrdən biri olaraq diqqət çəkir. Həm Rusiya, həm də Ukrayna ilə iqtisadi, enerji və hərbi sahələrdə əməkdaşlıq edən Türkiyə, daha əvvəl də sülh danışıqlarına ev sahibliyi edib. Xüsusilə 2022-ci ilin mart ayında İstanbulda keçirilən görüşlər tərəflər arasında müzakirələr üçün mühüm platforma olmuşdu.

İstanbulun sülh danışıqları üçün seçilməsi təsadüfi deyil. Şəhərin həm coğrafi mövqeyi, həm də siyasi neytrallığı, tərəflər arasında etimad mühiti yaratmaq baxımından əhəmiyyətlidir. Eyni zamanda Türkiyə NATO üzvü olaraq Qərb və Rusiya arasında diplomatik körpü rolunu oynayır.

Türkiyə tərəfi bildirir ki, münaqişənin davam etməsi yalnız regional deyil, global sabitlik və iqtisadiyyata ciddi təhlükə yaradır. Buna görə də Ankara Rusiya və Ukraynanın danışıqlar masasına oturması üçün hər cür dəstəyi göstərməyə hazırdır. Prezident Ərdoğan daha əvvəl dəfələrlə vurğulayıb ki, müharibənin diplomatik həlli üçün bütün beynəlxalq resurslar səfərbər edilməlidir.

□ Musavat.com

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Suriyaya səfər edə bilər. Türkiyənin Suriyadakı müvəqqəti işlər vəkili Burhan Köroğlu TVNET-ə açıqlamasında deyib. Köroğlu "xarici işlər nazirimiz Hakan Fidan sonra prezidentimiz Ərdoğan da Dəməşqə gəlməyi düşünür", - deyə bildirib.

O, yeni dövərdə Türkiyə-Suriya münasibətlərinin Osmanlı zamanındakı kimi olacağını da əlavə edib. "Türkiyə istər Rusiya, istərsə də Amerika bazalarının Suriyada olmasını dəstəkləmir". Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidan "France 24"ə müsahibəsində deyib. "Əlbəttə, biz Suriyada heç bir bazanın olmasının tərəfdarı deyilik. Təkcə Rusiya deyil, digərlərinin də... Bu, Suriya xalqının qərarı olmalıdır. Əgər onlar bir növ razılığa gəlsələr, o zaman baxacağıq", - deyə Fidan bildirib. Yeri gəlmişkən, Suriyanın keçid hökumətində yeni müdafiə nazirinin adı məlum olub. Suriya telekanalı məlumat yayıb. Murhaf Əbu Kəsra keçid hökumətində Müdafiə Nazirliyinə rəhbərlik edəcək. Suriyanın yeni hökuməti Əsəd Həsən Əl-Şeybani-ni də xarici işlər naziri təyin edib. O, Türkiyədə təhsil alıb. Ərdoğanın Suriya səfəri hansı nəticələr verəcək?

Politoloq Elxan Şahinoğlu bildirib ki, əvvəlcə Milli İstihbarat Təşkilatı (MIT) Başkanı İbrahim Kalın Dəməşqə gedərək "Hayat Tahrir Şam" (HTŞ) lideri Əhməd Hüseyni eş-Şara (Colani) ilə görüşdü, sonra növbə xarici işlər naziri Hakan Fidana çatdı, növbəti mərhələdə Cümhurbaşkanı Rəcəb Tayyib Ərdoğan Suriya paytaxtına gedəcək. Böyük ehtimalla Hakan Fidan keçmiş MIT başkanı olaraq HTŞ lideri ilə daha əvvəldən tanış idi. Türkiyə rəsmilərinin Dəməşqə artan səfərləri Suriyadakı olayların Türkiyənin maraqlarına uyğun olduğu yanaşmasını bir daha təsdiq edir: "Birinci növbədə Türkiyə HTŞ ilə birgə Suriyanın şimalında terrorçu PKK təşkilatının varlığına son qoymaq istəyir. Bu, Suriyanın keçici hökuməti üçün vacibdir. Bununla həm ölkənin ərazi bütövlüyü təmin olunacaq, həm də Suriyanın ən verimli əraziləri nəzarət altına alınacaq. İkincisi, keçici hökumətin Suriyanın yenidən qurulmasında Türkiyənin dəstəyinə ehtiyacı var. Müzakirə olunacaq başqa vacib detallar da var ki, bunların reallaşmasını iki ölkə addım-addım həyata keçirəcəklər".

Türkiyə yeni Suriya dövləti qurur - rəylər

MIT başqanı və XİN rəhbərinin Suriya səfərindən çıxan nəticələr

Bu arada İranın ali dini lideri ayətullah Əli Xamenei dekabrın 22-də etdiyi çıxışında suriyalıları keçmiş prezident Bəşər Əsədin devrilməsindən sonra formalaşan müvəqqəti hökumətə müqavimət göstərməyə çağırıb.

Musavat.com-un xəbərinə görə, Xamenei bildirib ki, Suriyadakı üsyan Qərb tərəfindən təşkil edilib və bu vəziyyətə qarşı xüsusilə gənclər qətiyyətlə mübarizə aparmalıdır.

İrandan fərqli olaraq Türkiyə Suriyaya sülh və bütövlük təklif edir. Çağırışları da bu istiqamətdədir. İran artıq on ildən çoxdur ki, bütün gücünü Suriyada Bəşər Əsədin diktaturasını qorumağa həsr edib. Rusiyanın dəstəyi ilə bu rejim Əsəd rejiminin mövcudluğunu qorumaq üçün müharibə başlatdı: nəticədə milyonlarla suriyalı öz yurd-yuvasından məhrum oldu. Yüz minlərlə insan həyatını itirdi, Suriya isə dağıntılar içində qaldı.

Türkiyə və onun yaxın müttəfiqlərinin Suriyanın müxalifet güclərinə dəstəyi nəticəsində Əsəd rejimi devrildi. Siyasi ekspertlər hesab edirlər ki, öz qorxaqlığı və zəifliyi ilə meydanı tərk edən Bəşər Əsədi sonda müdafiə edə bilməyən İran rejimi indi öz bacarıqsızlığını gizlətmək üçün radikal çağırışlara əl atır. İranın bu çağırışları isə Suriyada yeni bir qan gölünün başlanmasına zəmin yaradır. İranın "fəlakət

ssenarisi" çağırışları Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanın Suriya səfərinin fonunda diqqəti cəlb edir. Fidanın bu səfəri, həmçinin "Həyat Təhrir eş-Şam" lideri Əhməd Hüseyni eş-Şara ilə baş tutan görüşü, Türkiyənin Suriyaya sabitlik və gələcək təklif etdiyi açıq şəkildə göstərir.

Türkiyə qonşu Suriyaya sülh və sabitlik gətirən qüvvə kimi çıxış edərkən, İran isə yalnız münaqişə, iğtişas və qan təklif edən bir rejim olaraq qalır. Bu vəziyyət regiondakı fərqli yanaşmaları və maraqları daha da qabarıq şəkildə ortaya qoyur.

Politoloq Qabil Hüseynli bu barədə "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, Türkiyə ilə İranın fərqi növbəti dəfə aydın görünməkdədir. Türkiyə Suriyada sabit, vətəndaş barışığının bərqərar olduğu müasir zamanla ayaqlaşma bilən normal hakimiyyət qurulmasına çalışır. İran isə Suriyanı yenə daxili qarşıdurmaya faktiki olaraq çağırır. Bu çağırış qətiyyətlə Suriya xalqının marağına, normal gələcəyinə xidmət edən mövqe deyil: "Türkiyə 42 illik ömrünün şüurlu hissəsini radikal dini qruplarda xidmətdə keçirmiş bir fiquru deməyən İran rejimi indi öz bacarıqsızlığını gizlətmək üçün radikal çağırışlara əl atır. İranın bu çağırışları isə Suriyada yeni bir qan gölünün başlanmasına zəmin yaradır. İranın "fəlakət

görüntülər və verilən açıqlamalar dünyaya göstərmiş oldu. Suriyada mühüm dəyişikliklər baş verir. Yeni hakimiyyətin təsis olunması ilə bölgədə yeni siyasi və hərbi addımlar atılmağa başlanılıb. Suriyada yeni Müdafiə Nazirliyi təsis edilib. Silahlı qrupların ləğv olunaraq vahid orduya birləşdirilməsi planlaşdırılır. Bu təşəbbüs ölkədə mövcud olan silahlı qruplaşmaların tamamilə aradan qaldırılması və nizamlı ordu qurulması məqsədini güdür. Bütün bu addımlar Türkiyənin dəstəyi ilə reallaşır. Yeni Suriya rəhbərliyi Türkiyə ilə müdafiə ittifaqı qurub. Bu çərçivədə Türkiyə Silahlı Qüvvələri İdlidəki bütün hərbi nöqtələrdən çıxacaq. Bunun əvəzində Türkiyənin Homs səhrası və Şamın şimalında iki böyük hərbi baza quracağı barədə xəbərlər yayılıb. Türkiyənin Suriya siyasətinin Türkiyəni bölgədə əsas gücə çevirdiyini ötən həftə ABŞ-ın yeni seçilmiş prezidenti Donald Tramp etiraf etdi".

Xatırladaq ki, dekabrın 8-də "Həyat Təhrir eş-Şam" və onun müttəfiqlərinin ildırım sürətli hücumu ilə Suriyada Əsəd ailəsinin 53 illik hakimiyyətinə son qoyulub. Əsəd ölkəni tərk edərək Rusiyadan siyasi sığınacaq alıb. "Həyat Təhrir eş-Şam" isə hakimiyyəti ələ keçirən kimi müvəqqəti hökumət yaradıb.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Başa çatmaqda olan il Azərbaycan-Ermənistan danışıqları kontekstində nə qədər nəticəsiz olsa da, pozitiv nəticələr də yox deyil. Bu da sözsüz ki, ən əvvəl rəsmi Bakının sərgilədiyi prinsipial mövqe və diplomatik həmlələri sayəsində mümkün oldu. O sırada bu il tərəflər arasında ciddi hərbi toqquşma qeydə alınmadı, ilk dəfə olaraq Qazax istiqamətində sərhədin demarkasiyası və 4 kəndimizin geri qaytarılması reallaşdı.

Təbii ki, ilin ən əlamətdar hadisəsi Rusiya və Azərbaycanın ali rəhbərlərinin razılaşması nəticəsində rus hərbi kontingentinin Qarabağdan vaxtından tez getməsi oldu. Bunlar öz yerində, ilsonu (12 dekabr) XİN başçısı Ceyhun Bayramov danışıqlar fonunda ilk dəfə belə bir açıqlama verdi: "Sülh müqaviləsi layihəsi preambuladan və 17 maddədən ibarətdir. Preambula və 15 maddə üzrə mətnlər tam razılaşdırılıb. İki maddə üzrə isə açıq suallarımız var". Həmin iki maddəni (bəndi) isə təxminən bir həftə sonra - dekabrın 18-də İlham Əliyev rəsmi tanınmış jurnalist və teleaparıcı Dmitri Kiselyova müsahibəsində ilk dəfə açıqladı: 1. Tərəflərin bir-birinə qarşı beynəlxalq iddialardan imtinası. 2. Üçüncü ölkələrin nümayəndələrinin sərhəddə yerləşdirilməməsi.

Prezident həmçinin sülh müqaviləsi mətninə aidiyyəti olmayan iki mühüm məsələdən danışdı. Daha doğrusu, Bakının əsas şərtlərini təkrarladı: 1. Ermənistan konstitusiyasından Azərbaycana qarşı ərazi iddiası ilə bağlı müddəanın çıxarılması; 2. ATƏT-in Minsk Qrupunun ləğvi (Çünki ləğv məsələsi konsensus tələb edir, ən azı, hər iki tərəf razılıq verməlidir).

Lakin Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın qoyulan məsələlərə reaksiyası ilk baxışda pozitiv görünərsə də, əslində əsla qaneedici sayılmaz. Çünki Paşinyan yenə özünə xas tərzdə və hiyləgər-

cəsinə "nala-mixa" vurdu, az qala Bakı ilə sanki qalib tərəf kimi, şert dilində danışmağa cəhdlər etdi. Üstəgəl, "Ermənistan konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiası yoxdur" deyər həyasızlıq etdi. Bunlar nəyin anonsudur? Bütövlükdə 2025-ci ildə 2024-də əldə olunan müsbət nəticələrin davamı gələcəmi, hansısa çərçivə sənədi imzalanacaqmı, yoxsa Ermənistanın destruktiv hərəkətləri nisbi uğurları da sıfırlayacaq və təzə il daha çox (lokal) hərbi toqquşmalarla keçəcək? Sülh danışıqları harada, hansı şəhərdə davam etdirilə bilər?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağının "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Ermənistan sülh müqaviləsindən qaçır: "Çünki bu saziş rəvanş şanslarını öldürür. Ona görə də prosesi uzatmağa çalışırlar. Azərbaycan 2024-cü ildə addım-addım hədəflərinə çatdı, bu prosesi yekunlaşdırmaq üçün davam edirik. Ancaq Ermənistan başqa duyğularla yaşayır. Onlar regionda şəraitin dəyişməsinə gözləyirlər ki, fürsətdən istifadə etsinlər. Bunun üçün Qərbə yaxınlaşırlar, maliyyə alırlar. Artıq ABŞ və Fransa Ermənistanda yerləşiblər və İrəvanın Moskvaya tərəf getməsinə imkan vermir", - deyər partiya sədri bildirib.

Onun fikrincə, Azərbaycan əvvəlki deyil: "Hətta Rusiya ilə Ermənistan birgə hərəkət etsələr belə, bizə qarşı ciddi addım ata bilməzlər. Azərbaycan suverenliyini bərpa edib. İndi yekun sülh sənədini özünün tələbləri çər-

Bakı və İrəvan üçün kritik 2025 - möhür vuran nəticə olacaq!

Bu il Qazax istiqamətində sərhədin demarkasiyası və 4 kəndin geri qaytarılması, özəlliklə rus hərbi kontingentinin Qarabağdan vaxtından tez gedişi reallaşdı - bəs gələn ildən nələr gözləyək?

çivəsində imzalamağa çağırır. Əslində sülh ermənilərə daha çox lazımdır, özləri bunu dəyərləndirməlidirlər. Sadəcə, gələn il Ermənistan üçün siyasi təlatümlərlə yadda qala bilər: həm seçkilər yaxınlaşır, həm referendum hazırlıq istisna deyil. Bu mənada, Ermənistan üçün çətin olacaq.

Belə müəkkəb vəziyyətdə isə İrəvanın sülh sənədini imzalayacağına inanmıram".

Siyasi icmalçı Aqşin Kərimov hesab edir ki, Azərbaycan-Ermənistan sülh gündəmində gələn nöqtə çox əhəmiyyətlidir, lakin regionda təhlükəsizliyə xarici oyunçuların mandat ver-

mək üçün ambisiyaları prosesləri tormozlayır: "Məsələn, regionda Qərb ölkələrindən xüsusilə Fransa, şərq cinahından Hindistan regional təhlükəsizliyə və sülhə təhdid yaradan bölücü xətlər yaratmağa şimiklənirlər. Ermənistan isə onların bu ambisiyalarını cilovlamaq əvəzinə silah-

lanma indeksini yüksəldir. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, regionda Azərbaycanın formalaşdırdığı reallıqları devirmək üçün sövdələşmə və açıq əməkdaşlıq kanallarının yara- dılmasına təşəbbüslər göstərilir".

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Gürcüstanın son imtahanı - baş nazirdən prezidentə həbs xəbərdarlığı

Zurabişvili Saakaşvilinin taleyi gözləyir; ekspert deyir ki, "xarici agentlər" haqda qanuna dəyişikliklər iqtidarın geri çəkilməsi demək deyil

Yeni il ərəfəsi Gürcüstan hakimiyyətini daha bir, yəqin ki, sonuncu legitimlik və möhkəmlik sınağı gözləyir. Bu həftəsonu - dekabrın 29-da etirazların başında duran və Avropa İttifaqı (Avropa Parlamenti) tərəfindən tam dəstəklənən hazırkı prezident Salome Zurabişvilinin səlahiyyət müddəti yeni prezident Mixail Kavelaşvilinin andiçməsindən sonra bitəcək. Lakin o, vəzifəsindən getməyəcəyini bildirib. Hadisələrin sonrakı inkişafına da böyük ehtimalla onda aydınlıq gələcək.

"Salome Zurabişvili dekabrın 29-da vəzifəsini tərk etməlidir".

Bunu Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze kreslosundan əl çəkmək istəməyən keçmiş prezidentə xəbərləyib: "Görəcəyik ki, o,

hayatını harada, dəmir barmaqlıqlar arxasında, yoxsa azadlıqda davam etdirəcək".

Maraqlıdır ki, məhz bu ərəfədə ATƏT-in Müşahidə Missiyası 26 oktyabr parlament seçkiləri ilə bağlı yekun rəyini açıqlayıb və Avropa Parlamentinin mövqeyinə di- ametral zidd olaraq, nəticələri tanıyıb. Buna görə Kobaxidze ATƏT-ə təşəkkür də edib.

Yenə məhz bu ərəfədə bəlli olub ki, Gürcüstan hökuməti (daha dəqiqi, parlament) etirazlara səbəb olmuş "Xarici agentlər" haqda qanuna düzəliş edə bilər. Bu nədir, hakim qüvvənin Qərbin təzyiqi qarşısında geri addım atması, yoxsa...

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, qonşu Gürcüstanda baş verən proseslər kifayət qədər ciddi və burada xarici tə-

sir, xarici müdaxilələr aydın şəkildə özünü göstərir. Bəzən bu xarici təsirin həcmi, miqyası azalır, bəzən daxildəki hakim qüvvələr də xarici təsire uyğun olaraq addımlar atmağa məcbur olurlar. Biz bunu əvvəlki dövrlərdə də müşahidə etmişik: "Salome Zurabişvilinin vəzifədə qalma dövrü bu ilin sonu bitir. Dekabrın 29-da yeni seçilmiş prezident öz səlahiyyətlərini qəbul edəcək. Zurabişvilinin hakimiyyətdən getmək istəməsi, onun nə yolla olur-olsun prezidentlik müddətini davam etdirmək niyyəti daxilə böyük toqquşmalara gətirib çıxara bilər. "Gürcü Arzusu" Partiyası parlament seçkilərində də bəyan etmişdi ki, prezident vəzifəsinə başqa şəxs seçiləcək. Belə də oldu. Artıq yeni seçilən prezident məlumdur və Salome Zurabişvili öz səlahiyyətlərini təhvil verməyə, onun həbsi də nəzərdən keçirilə bilər. İstənilən halda onun bu və ya digər formada öz məqsədlərinə çatmaq istəyi, özünü müxalifətin lideri kimi təqdim etməsi Mixail Saakavşili senarisini yarada bilər. Yeni belə bir ehtimal var və dila getirilir. Baş nazir Kobaxidzenin Salome Zurabişvilinin dəmir barmaqlar arxasında

ola biləcəyi barədə söylədiyi fikir heç də təsadüfən deyilməyib. Bu, bir xəbərdarlıq mesajı kimi qiymətləndirilə bilər. Digər tərəfdən, Avropa Parlamentinin mövqeyinə zidd olaraq ATƏT-in Gürcüstandakı parlament seçkilərinin yekunları ilə bağlı mövqeyi bir qədər təəccüb doğurur. Bu, xüsusilə Fransa prezidenti Emmanuel Makronun telefon zəngindən sonra baş verən proseslər kimi nəzərdən keçirilə bilər. Avropanın yeni Gürcüstan hakimiyyəti ilə sanki dialoqa getmək istəyi də görünməkdədir. Çünki anlayırlar ki, güc yolu, qeyri-hökumət təşkilatları, media sektoru ilə öz məqsədlərinə nail ola bilmirlər. Burada əhali hakim partiyayı dəstəkləyir. Buna qarşılıq olaraq əgər bütün məsələlər razılaşdırılacaqsas, "Xarici agentlər" haqda qanunda müəyyən korrekturelər edilməsini "Gürcü Arzusu" həyata keçirə bilər. Ancaq bu, heç də o demək olmayacaq ki, hakimiyyət geri çəkilir. Müəyyən mənada yumşalmaya getmə "Gürcü Arzusu" Partiyasının faydasına olacaq".

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

ABŞ prezidenti Co Baydenin administrasiyası zəifləmiş İranın nüvə silahı yaratmaq qərarına gələ biləcəyindən narahatdır.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, bu barədə Ağ Evin milli təhlükəsizlik müşaviri Ceyk Sallivan bazar günü CNN telekanalına müsahibəsində deyib.

Sallivan "İsrailin raket fabrikləri və hava hücumundan müdafiə vasitələri də daxil olmaqla, İran ərazilərinə son zərbələrinə" istinad edərək, Tehranın "konvensional imkanları"nın da azaldığını bildirib.

"İranda" bəlkə biz indi nüvə silahı yaratmalıyıq?" Biz nüvə doktrinaımızı yenidən nəzərdən keçirməli ola bilərik", kimi düşüncələr oyana bilər", - deyərək ABŞ rəsmisinin sözlərinə görə, indi İranın "nüvə silahı yaratmayacağıq" mövqeyinə yenidən baxacağı ilə bağlı "real risk" mövcuddur.

Bu açıqlamaların ardından bir sıra suallar ətrafında geniş müzakirələr açılib. Məlumdur ki, cənub qonşumuz son olaraq, Suriyada mövqelərinin böyük qismini itirmiş oldu. Suriyanın keçmiş prezidenti Bəşər Əsədin Moskva qaçışını Rusiya ilə yanaşı İranın məğlubiyyəti kimi görənlər daha çoxdur. Eyni zamanda 10 ildən çoxdur İran ciddi sanksiyalar altındadır. Rəsmi Tehran son aylarda İsrailin hücumları ilə də ara-sıra üzləşməkdədir. Belə bir şəraitdə bir sual meydana çıxıb.

Zəifləmiş durumda görünen İran indiki vaxtda nüvə silahına sahibləne bilərmi?

Ağ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov dedi ki, dünyada və regionda gedən proseslər ölkələrin xarici siyasət kurslarına təsir edir: "İran nüvə silahı hazırlamayacağını bəyan edib. Bununla yanaşı, İranın Yaxın Şərq regi-

onunda təsirini əvəz edən amillərə malik olduğunu bilirik. Lakin Suriyada hakimiyyətin dəyişməsi bir çox məsələlərin də dəyişməsinə gətirib çıxardı.

Suriya vasitəsilə İran Livan, "Hizbullah"a silah ötürə bildirdi və bununla İsrailə təzyiq göstərdi. "Hizbullah"ın şimaldan İsraili təhdid etməsi, zaman-zaman raket atəşinə tutması isə HƏMAS-a dəstəkləyici amil kimi çıxış edirdi. Suriyada Bəşər Əsədin hakimiyyətinə son qoyulması ilə İran bu imkanı itirdi. Digər tərəfdən, Suriyanın gələcəyi ilə bağlı olaraq orada aktiv rol alan Türkiyə və ABŞ-ın mövqeləri arasında fərqlər mövcuddur. Türkiyə Suriyanın unitar dövlət olaraq qalmasını istəyir ki, gələcəkdə federallaşma təhlükəsi ilə özü də üzləşməsin. Ancaq ABŞ-ın YPG ilə münasibətləri, eləcə də məsələlərə baxış tərzii fərqlidir.

Ehtimal olunur ki, ABŞ Suriyanın federal əsaslı dövlət olmasını istəyir. Bu təhlükənin yayıla bilməsi İranı narahat edir. İsrail də əslində ətrafında onu təhdid edə biləcək aktorların unitar olmasını istəməz. Buna görə də bu məsələdə ABŞ və İsrailin mövqeləri ortaqdır. Belə olan təqdirdə İranın ətraf amillər baxımından öz baxışları açısından ciddi təhlükələrlə üzləşdiyini görmək mümkündür. Ancaq İran bu problemlərini daha çox açıq və ya gizli şəkildə Türkiyə ilə koordinasiya etməklə həll etmək istədiyi düşüncəsindəyəm. Çünki qısa müddət ərzində İranın nüvə silahına malik olması mümkün görünür. Eyni zamanda İran çox yaxşı bilir ki, regionda mövqeləri kifayət qədər güclü olan ABŞ və İsrailə Suriyadakı son proseslərdən sonra açıq şəkildə münaqişəyə girmək olmaz. Bu, onun məhvini səbəb ola bilər. Ancaq İran özünü qorumaq üçün nüvə silahına sa-

Daha bir nüvə ölkəsi meydana çıxır

ABŞ həyəcan təbili çalır

hib olma fəaliyyətini gücləndirə bilər.

Sallivanın dediklərinə gəldikdə isə burada yeni bir şey yoxdur. ABŞ hər zaman İranla bağlı öz narahatlıqlarını ifadə edib. Necə ki, əvvəlki dövrlərdə də digər Yaxın Şərq ölkələrinə dair bənzər bəyanatlar vermişdi".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə qarşıdakı ayları çox kritik sayır: "İran nüvə silahı hazırlamasına dair uzun illərdir ki, mövcud iddiaları bir-mənalı şəkildə təkzib edir. Lakin ABŞ hər zaman buna şübhə ilə yanaşıb və İranı daim təzyiq altında saxlamayıb. Avropanın enerji təhlükəsizliyi çərçivəsində İranla əməkdaşlıqda maraqlı olması səbəbilə nəhayət ki, 2015-ci ildə razılaşma əldə olunmuşdu. Bu sənəd İranın nüvə siyasətini dəyişməsi

qarşılığında tətbiq olunan sanksiyaların yumşaldılmasını və tədricən aradan qaldırılmasını özündə ehtiva edir. Lakin 2018-ci ildə ABŞ-ın o vaxtkı prezidenti olan Tramp bu sənəddən birtərəfli qaydada çıxdı. Bu, təbii olaraq, İranın bu sənədə tam riayət etməməsi, uranı zənginləşdirməsi ilə nəticələndi. Ən son məlumatlara görə, İran uranı 60%-dən çox zənginləşdirib. Bununla uranın sadəcə enerji istehsalı və sivil istifadəsi məqsədilə zənginləşdirilmədiyi aydın olur. Belə ki, dünyada İrandan başqa heç bir atom enerjisi istifadəçisi, istehsalçısı bu həddə uran zənginləşdirməsi etməyib. 2025-ci ildə 10 illik müqavilənin müddəti başa çatacaq. Bu müddət kifayət qədər kritikdir. Buna görə ki, ABŞ-dan İrana yönələn mesajlar təhdid xarakteri daşıyır. İranın mövqeyi isə birmənalıdır. Əgər ABŞ müqavilə-

yə geri dönməyəcəksə, sanksiyalarla bağlı siyasət dəyişməyəcəksə, o zaman İran da nüvə silahlarının yayılmamasına dair razılaşma öhdəliklərinə əməl etməyəcək və uranı nüvə silahı əldə edəcək səviyyədə zənginləşdirməyə davam edəcək. Bu, Qərbdə təhlükə olaraq görülür. Elə buna görə də bu yaxınlarda E3 (Almaniya, Fransa və Böyük Britaniya) İranı öhdəliklərə əməl etməyə çağıran qətnamə qəbul etdi. İranın hazırda Yaxın Şərqdəki maraqlarının məğlubiyyətə uğradıldığı qeyd edilə bilər. Xüsusilə İsrailin

HƏMAS və "Hizbullah" kimi İranın proksi güclərinə qarşı uğurlu əməliyyatları, Suriyada Əsəd rejiminin devrilməsi və s. qeyd oluna bilər ki, bunlar İranın mövqə itkiləridir. Belə bir vəziyyətdə İranın nüvə silahı əldə edəcək qədər uranı zənginləşdirməsi gözlənilən deyil. Çünki bu, İrana qarşı birbaşa və açıq müharibənin başlanmasına səbəbiyyət verə bilər. Bu fonda Trampın gələcək administrasiyasının üzvlərinin anti-İran bəyanatları səsləndirməsi, sadəcə, İrana təzyiq xarakteri daşıyır. Qeyd etdiyim kimi, 2025-də müqavilə yenilənməlidir və İranın bir sıra şərtləri var. Bu şərtlər 1) İrana qarşı iqtisadi sanksiyaların aradan qaldırılması, 2) İrana qarşı insan hüquq və azadlıqları ilə bağlı sanksiyaların aradan qaldırılması, 3) SEPAH-la bağlı sanksiyaların aradan qaldırılmasını özündə ehtiva edir. Bu şərtlərin ABŞ tərəfindən qəbul edilməsi çətin məsələdir. Ona görə də qarşıdakı aylar kritik olacaq. 5+1 çərçivəsində İranla yeni razılaşmanın əldə olunub-olunmamasından asılı olaraq regional siyasət yeni şəkil alacaq. 2025-ci ildə, ümumiyyətlə, dünyanın müxtəlif qaynar münaqişə ocaqlarında mühüm nəticələr əldə olunacağı gözlənilir ki, bu çərçivədə İranla yeni başlanğıcın əldə olunması regional sülh və sabitlik üçün mühüm əhəmiyyət daşıyacaq".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Tramp Ukraynaya maliyyə dəstəyinin əleyhdarını Pentaqona təyin edəcək

ABŞ-ın prezidenti seçilmiş Donald Tramp Pentaqon rəhbərinin müavini vəzifəsinə Maykl Daffinin namizədliyini təqdim edib.

APA-nın məlumatına görə, M.Daffi hələ Ağ Evin İnzibati-Büdcə Departamentinin əməkdaşı olarkən, 2019-cu ildə ölkəsinin Ukraynaya

250 milyon ABŞ dolları ayrılması təşəbbüsünün reallaşmasına imkan verməməsi ilə tanınır.

Xatırladaq ki, bir sıra siyasi müşahidəçilər onun mümkün təyinatını rəsmi Vaşinqtonun Ukrayna siyasətində dəyişikliyə gətirmək niyyəti kimi dəyərləndirir.

Moldova Rusiya kəşfiyyatının məlumatını təkzib edib

Moldovanın Dnestryanı bölgəsinin ələ keçirilməsi məqsədilə xüsusi hərbi əməliyyat hazırlaması barədə məlumatlar əsassızdır.

APA TASS-a istinadən xəbər verir ki, bunu Moldova-nın Prezident Administrasiyasının rəhbəri Adrian Balutel deyib.

Qeyd edək ki, bir qədər əvvəl Rusiyanın Xarici Kəşfiyyat Xidməti əlində Moldova hökumətinin Dnestryanı ərazidə xüsusi hərbi əməliyyat hazırladığına dair məlumat olduğunu açıqlayıb.

Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Bakı Metropoliteni" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin (QSC) sədri Zaur Hüseynov vəzifəsindən azad edildi, yerinə Vüsal Aslanov təyin olundu. İndi sərnişinləri maraqlandıran əsas sual metrodə hansı dəyişikliklərin olacağıdır. Çünki pik saatlarda qatarların intervalı çox olur, sıxlıq, basabas yaşanır. Son vaxtlar ən çox bu yöndə şikayətlərə rast gəlmək olardı.

Ehtimal etmək olar ki, Zaur Hüseynovun vəzifədən çıxarılması ölkənin strateji nəqliyyat infrastrukturunda neqativ hallarla bağlı ola bilər. Son zamanlar mediada və sosial şəbəkələrdə bu qurumdan şikayətlər xeyli artmışdı. Qeyd etmək yerinə düşər ki, Azərbaycanda, xüsusilə Bakı metrosunda bir sıra problemlər mövcuddur. Belə ki, metro stansiyalarının ek-səriyyəti şəhərin müəyyən bölgələrini əhatə edir. Lakin şəhərin böyüyən ərazilərində və yeni məskunlaşma sahələrində metro şəbəkəsi çatışmır.

Qatarların hərəkəti arasındakı intervallar bəzi vaxtlarda, xüsusilə pik saatlardan kənar dövrlərdə, uzundur. Bu, sərnişinlər üçün əlavə narahatlıq yaradır. Bəzi köhnə stansiyaların və tunellərin texniki baxımdan yenilənməyə ehtiyacı var. Bu, həm təhlükəsizlik, həm də istifadə rahatlığı baxımından önəmlidir.

Metro əsasən dövlət büdcəsindən maliyyələşir və bu, bəzi təkmilləşmə layihələrinin ləngiməsinə səbəb olur. Metro və avtobus xətləri arasında əlaqəlilik zəifdir. Beynəlxalq təcrübədə olduğu kimi vahid gediş haqqı sisteminin olmaması ictimai nəqliyyatda sərnişinlərin rahatlığına mane olur.

Müxtəlif nəqliyyat vasitələri arasında daha yaxşı inteqrasiya tələb olunur ki, sərnişinlər səyahətlərində daha səmərəli seçimlər edə bilsinlər. Metro ilə bağlı qərarların icrası zamanla ləngiyir. Yeni layihələrin və islahatların icra prosesi uzun vaxt aparır. Sərnişinlərin problemləri ilə bağlı

Rəhbər dəyişikliyindən sonra Bakının "yeraltı dünyası"nda müsbətə doğru hansı irəliləyişlər olacaq? Nəqliyyat mütəxəssisləri metro infrastrukturunda hansı təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsinə vacib sayırlar? 2025-də onlardan hansıları reallaşsın?

Qeyd etmək yerinə düşər ki, Azərbaycanda, xüsusilə Bakı metrosunda bir sıra problemlər mövcuddur. Belə ki, metro stansiyalarının ek-səriyyəti şəhərin müəyyən bölgələrini əhatə edir. Lakin şəhərin böyüyən ərazilərində və yeni məskunlaşma sahələrində metro şəbəkəsi çatışmır.

Qatarların hərəkəti arasındakı intervallar bəzi vaxtlarda, xüsusilə pik saatlardan kənar dövrlərdə, uzundur. Bu, sərnişinlər üçün əlavə narahatlıq yaradır. Bəzi köhnə stansiyaların və tunellərin texniki baxımdan yenilənməyə ehtiyacı var. Bu, həm təhlükəsizlik, həm də istifadə rahatlığı baxımından önəmlidir.

Metro əsasən dövlət büdcəsindən maliyyələşir və bu, bəzi təkmilləşmə layihələrinin ləngiməsinə səbəb olur. Metro və avtobus xətləri arasında əlaqəlilik zəifdir. Beynəlxalq təcrübədə olduğu kimi vahid gediş haqqı sisteminin olmaması ictimai nəqliyyatda sərnişinlərin rahatlığına mane olur.

Müxtəlif nəqliyyat vasitələri arasında daha yaxşı inteqrasiya tələb olunur ki, sərnişinlər səyahətlərində daha səmərəli seçimlər edə bilsinlər. Metro ilə bağlı qərarların icrası zamanla ləngiyir. Yeni layihələrin və islahatların icra prosesi uzun vaxt aparır. Sərnişinlərin problemləri ilə bağlı

Rəhbər dəyişikliyindən sonra Bakının "yeraltı dünyası"nda müsbətə doğru hansı irəliləyişlər olacaq? Nəqliyyat mütəxəssisləri metro infrastrukturunda hansı təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsinə vacib sayırlar? 2025-də onlardan hansıları reallaşsın?

Bakının "yeraltı dünyası"nda nə dəyişəcək? - təzə ilin gözləntisi

Elməddin Muradlı: "Metrostansiyaların sayı artırılmalı, yeni qatarlar alınmalı, interval aşağı salınmalıdır"

sanları ictimai nəqliyyata cəlb etmək olduqca önəmlidir. Metro rəhbər şəxslərin şəxsi mülkiyyəti deyil. Təəssüf ki, zaman-zaman neqativlər olub. Bunlar metronun geniş şəkildə inkişafına əngəl olub. Amma bu gün yeni rəhbərlik gəlib, yeni islahatlara gedəcək və getməlidir də. Buna çox ehtiyac var.

Effektiv nəticə almaq üçün islahat aparılmalıdır. Ümumilikdə düşünürəm ki, yeni rəhbər, sadəcə, idarəetmə mexanizminin tətbiqi məsələlərində fundamental rol oynaya bilər. Ancaq bu rəhbər gəldi, yenisi gəldi deyərək hər şey dəyişəcək, bu real görünür". **Ekspert vurğulayıb ki, 2040-cı ilə qədər metronun inkişafı strategiyası nəzərdə tutulub:** "Yalnız dövlətin dəstəyi ilə metro inkişaf edə bilər. Kimsə rəhbər oldu, metrodə hər şey dəyişəcək, buna inanmıram. O şəxs də demir yolu sahəsindən gəlib. Zaman göstərəcək ki, o, etimadı doğrultdu, ya yox, nələr etdi və ya nələr edə bilərdi".

□ Afəq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"

"43 min diploma, 55 min də direktor olmaq üçün vermişdim"

Diplomu saxta çıxan Abdiyevadan ilginclik ifadələr

Abşeron rayon Xırdalan şəhər 10 sayılı tam orta məktəbin keçmiş direktor müavini Zəzə Abdiyevaya qarşı dələduzluq hərəkətlərinin detalları məlum olub. Bu dələduzluq işində bir çox vəzifəli şəxslərin adları çəkilib.

Musavat.com xəbər verir ki, Ə.Abdiyevaya qarşı dələduzluq edən onun həm saxta diplomunu təsdiqləyəcəklərini, həm də çalışdığı məktəbə direktor təyin etdirəcəklərini vəd ediblər.

2004-2008-ci illərdə Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunun

Gəncə filialında "İbtidai təhsilin pedaqogikası və metodikası" ixtisası üzrə bakalavr təhsili alan Ə.Abdiyeva ifadəsində hadisənin təfərrüatını danışıb.

Bildirib ki, atası Elbəy Abdiyevin mənzilində təmir briqadasının rəhbəri olmuş Elsever Usbov onun 10 nömrəli mək-

təbin təlim-tərbiyə işləri üzrə direktor müavini vəzifəsində işlədiyindən xəbərdar olduğu üçün ona direktor imtahanından keçməyi təklif edib.

Qeyd edək ki, bu söhbətlər gedən ərəfədə Ə.Abdiyevanın diplomunun saxta olduğu məlum deyilmiş. Direktor olmaq istəyən Ə.Abdiyeva diplomunun saxta olduğundan xəbər tutub. Bu haqda sosial şəbəkələrdə də məlumat yayılıb.

Ə.Abdiyeva ifadəsində başına gələnləri belə danışır: "Əvvəlcə Elsever Usbov Hicran adlı tanışının diplomunu yoxlatdığını, diplomun Təhsil Nazirliyinin portalından çıxarıldığını dedi. Diplomun portala daxil edilməsi və həqiqiliyinin tanınması üçün əvvəlcə 15 min manat pul istədi. Elsever həmin pulu diplomun əsl ilə birlikdə Hökumətə, Hökumətin isə Hicrana, Hicranın da Təhsil Nazirliyində məsul vəzifələrdə işləyən tanışlarına verəcəyini bildirdi. Elsever bir müddət sonra əlavə 28 min manat pul istədi".

İşin həlli ilə bağlı Ə.Abdiyevanı Anar Axundov adlı şəxs də görüşdürüblər. O, Anar Axundov adlı şəxsle Təhsil Nazirliyinin qarşısında görüşüb. Anar Axundov ona imtahanda iştirak etmək üçün toplamalı olduğu sənədlərin siyahısını təqdim edib. Həmin imtahana hazırlaşmağı da məsləhət görüb. Sonra Ə.Abdiyevaya imtahan sualları da verilib ki, hazırlaşsın.

"Hicranın təşəbbüsü ilə Anar və Qismət adlı şəxslə

Sumqayıt Regional Təhsil İdarəsinin binasında da görüşmüşük. Orada məlum oldu ki, diplom təsdiqlənməyib. Hicranın soruşanda həll etməyə çalışdıqlarını dedi.

Məni Faiq adlı şəxslə də görüşdürüblər. Faiqin Təhsil Nazirliyində regional təhsil idarələrinə nəzarət edən şöbənin rəisi Arzu Səlimovun köməkçisi kimi təqdim etdilər. Faiq müəyyən sənədləri hazırlamaqla bağlı siyahı verdi.

Mənə imtahanın vaxtı və yeri barədə məlumat verdilər. Hətta sualları verəcəklərini dedilər. Bir neçə gün sonra Anar mənimlə görüşüb test imtahan suallarını təqdim etdi. Sualları Qismətin əldə etdiyini söylədi, - deyər Ə.Abdiyeva fikirlərinə əlavə edib.

İmtahan vaxtı çatanda isə ona hələ sənədlərin hazır olmadığını bildiriblər: "Sonra mənə dedilər ki, işi "möhtərəm müəllim" nəzarətə götürüb.

Amma kim olduğunu bilmirdim. Hicran və Elseverlə birlikdə Sumqayıt Regional Təhsil İdarəsinə getdik. Orada Aydınla birlikdə Sumqayıt Regional Təhsil İdarəsinin rəisi İlhamə xanımın qəbuluna girdik. İlhamə xanım bildirdi ki, diplomun təsdiq olunması üçün məhkəməyə müraciət etmək lazımdır".

O, 98 min manatdan 43 min manatı diplomu təsdiqi, 55 min manatı isə direktor vəzifəsinə təyin olunmaq üçün verdiyini söyləyib.

Ə.Abdiyeva ifadəsində göstərilib ki, təqsirləndirilən şəxslərdən Hicranın əvvəlcə Ailə, Qadın və Uşaq problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Hicran Hüseynova olduğunu düşünüb. Çünki Elsever Usbov Hicranı o cür təqdim edibmiş: "Hicranı şəxsən gördüm. Elsever həmin xanımın Hicran Hüseynova olmadığını və səhv başa düşdüyünü bildirdi".

Araşdırma zamanı məlum olub ki, təqsirləndirilən şəxslər Ə.Abdiyevadan aldıkları diplom sonradan ona yeni diplom kimi də qaytarıblar. Bununla da yenidən vaxt qazanıblar.

Ona imtahana buraxılış və rəqəsi də verilib. Lakin buraxılış və rəqəsində onun adı yazılmasa da, başqa bir şəxs tərəfindən imzalanıb. Ə.Abdiyeva başa düşüb ki, ona verilən buraxılış və rəqəsi saxtadır.

2021-ci ildə tutduğu vəzifədən azad edilən Ə.Abdiyeva qeyd edib ki, 98 min manatdan cəmi 27 min manatını geri ala bilib.

Qeyd edək ki, istintaq müddətində Elsever Usbov vəfat edib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə Hökumət Əliyeva 5 il 6 ay, Aydın Cəfərov isə 7 il həbs cəzası alıb. Digər iki nəfərə isə şərti cəza verilib.

□ İ.MURADOV, Musavat.com

Ukrayna-Rusiya müharibəsində hava-ların sərtləşməsi səbəbindən quru döyüş əməliyyatları səngisə də, hər iki tərəfdən hava hücumları (PUA-lar, raket zərbələri) davam edir. Yeni il atəşkəsi ilə bağlı Macarıstanın baş naziri Viktor Orbanın təklifi hələ ki açıq qalır. Hərçənd son sorğular istər Ukrayna, istərsə də Rusiya cəmiyyətlərində müharibədən yorğunluğun artdığını göstərir.

ABŞ şirkəti "Gallup"ın yeni sorğusu isə göstərir ki, münaqişənin tezliklə həllini istəyən amerikalıların da sayı artmaqdadır. Respondentlərin yarısı müharibənin tez bir zamanda bitməsinə dəstəklədiyini bildirib - hətta bu, Ukraynanın bütün itirilmiş ərazilərini geri qaytarmayacağı anlamına gəlsə belə. Bu rəqəm 2024-cü ilin martı ilə müqayisədə 7 faiz artım deməkdir. Oktyabrdan (2023) bəri tez həllə dəstək 43 faiz səviyyəsində sabit qalmışdı.

Ümumi dəstəyin artması, əsasən, respublikaçılar arasında 20 faiz artımla əlaqədardır. Belə ki, indi respublikaçıların 74 faizi münaqişənin tez bitməsinə istəyir. Demokratlar arasında isə dəstək

Ukraynada müharibə bir həftəyə bitir? - "Putin Trampa sürpriz hazırlayır..."

Ekspert: "Savaşın sonu tərəflərdən biri qalib elan edildikdən sonra gələcək"

gözləyir: indi görüşdüyü Vladimir Putin səkkiz il əvvəl tanıdığı Putin deyil. Rusiya prezidenti indi Trampın əvvəllər ünsiyyətə olduğu bütün dünyaya liderlərindən daha sərt danışmaq aparən şəxsə çevrilib".

Belədimi? Yeni il atəşkəsi mümkün olacaqmı? Bu sorğu nədən xəbər verir? ABŞ hökuməti və Konqres Ukrayna məsələsində ictimai rəyi nə dərəcədə ciddiyyə alacaq?

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusfov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki,

cək. Onun sonu tərəflərdən biri qalib elan edildikdən sonra gələcək. Bu müharibədəki böyük maddi və insan itkilərinin qarşılığında onun nəticəsiz dayandırılması heç mümkün deyil. Tərəflərdən biri mütləq qalib olmalıdır. Kim qalib olacaq? Onu indi demək çətinidir. Ancaq kimə mütləq qalib olacaq".

Keçmiş deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın sözlərinə görə, indiki məqamda yeni il öncəsi cəbhədə atəşkəsi daha çox istəyən tərəf Rusiyadır:

rayna isə ən azından Kırım istisna olmaqla Donbasın qaytarılmasında maraqlıdır. Donbas deyərkən, Donetsk və Luqanskı əhatə edən bütün əraziləri istəyir. Bu halda belə sülhdən yox, müvəqqəti atəşkəsdən danışmaq mümkündür. Yeni Ukrayna cəbhəsində əzi on il ərzində əbədi sülh əldə olunmayacaq".

Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri, Milli Məclisin deputatı Elşad Musayev Ukraynanın hazırkı vəziyyəti ilə bağlı mətbuatın sorğusuna cavab olaraq bun-

Martin Ryan

Bakıda tutulan Fransa casusundan xəbər var

Ötən ilin sonlarında Bakıda casusluq ittihamı ilə saxlanılan Fransa vətəndaşı Martin Ryan barəsində cinayət işinin ibtidai istintaqı yekunlaşıb. Onun işinə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində baxılacaq.

İş üzrə hakim Vüqar Quliyevdir.

Fransa vətəndaşı 2023-cü il dekabrın 4-də həbs edilib. Məhkəmə tərəfindən onun barəsində dörd ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Fransanın Bakıdakı səfirliyi həmin şəxsin həbsi barədə dərhal məlumatlandırılıb. Ryan Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin 276-cı maddəsində (casusluq) nəzərdə tutulmuş əməlin törədilməsində şübhəli bilinir.

İttihama görə, "Merkorama" MMC-nin baş direktoru Martin Ryan onu məxfi əməkdaşlığa məcbur edən, sonradan Bakıdan qovulmuş Fransanın 2 DGE (Xarici Kəşfiyyat Baş İdarəsi) agentləri tərəfindən istifadə (manipulyasiya) edilib.

Martin Ryanla yanaşı Azərbaycan vətəndaşı Azad Məmmədli də mühakimə olunacaq.

Bir müddət əvvəl "Observer Online" nəşri yazıb ki, Azad Məmmədli Fransa vətəndaşlığının verilməsi və maddi təminatla mükafatlandırılma müqabilində Fransa vətəndaşı Martin Ryanla birgə geniş gizli əlaqələr qurulması və region üzrə zəruri informasiyaların toplanılıb ötürülməsi işinə cəlb edilməkdə ittiham olunur, müvafiq yazışmalar artıq Fransanın xeyrinə yox, ziyanına işləməyə başlayıb.

Həmçinin məlum olur ki, hər 2 şəxs kəşfiyyat rəsmilərinin tapşırığı ilə dünyanın ən böyük bank şəbəkələrindən olan Fransanın nəhəng "Societe Generale" maliyyə konqlomeratının müxtəlif əməkdaşları ilə münasibətlər qurub, A.Məmmədli bankın Azərbaycan banklarında müxbir hesablarının açılması və digər məsələlərdə banklararası müqavilələrinin tərtibində iştirak edib.

A.Məmmədlinin hansı məqsədlə uzun müddətə Şimali İrlandiyaya göndərilməsinin səbəbləri isə hələ açıqlanmayıb. Modern.az

mart ayından bəri 9 faiz artaraq 30 faizə çatıb. Bu rəqəmlər hər iki partiya üçün yeni rekordlar deməkdir.

Lakin müharibənin tezliklə bitməsinə artan dəstəyə baxmayaraq, respondentlərin 48 faizi ABŞ-ın Rusiyanın işğal etdiyi əraziləri geri qaytarmaq üçün Ukraynaya kömək etməyə davam etməli olduğunu düşünür, hətta bu, uzunmüddətli münaqişəyə səbəb olsa belə. Sorğu həmçinin müharibənin gedişatı ilə bağlı geniş yayılmış skeptisizmi vurğulayıb. Amerikalıların 68 faizi nə Rusiyanın, nə də Ukraynanın qalib gəlmədiyini bildirib.

Bu arada ABŞ MKİ-nin keçmiş analitiki Larri Conson deyib ki, Donald Tramp Rusiya lideri Vladimir Putinlə görüşsə, ABŞ-ın yeni seçilmiş prezidentini sürpriz gözləyir. Consona görə, Trampı mümkün görüşdə Amerika liderinin ilk prezidentliyindən bəri xeyli dəyişmiş Vladimir Putin gözləyəcək: "Trampı sürpriz

belə bir duruma gəlib çatmış müharibənin hər hansı bir həmlə ilə dayandırılacağı qətiyyən inandırıcı deyil: "Tərəflərin nə qədər yorulmasından asılı olmayaraq, bu müharibə yaxın zamanlarda dayandırılmayacaq. Buna səbəb isə bu müharibəni başlanan tərəflərin öz hədəflərinə hələ ki çatma bilməməsidir.

Bu hədəflər hansılardır?

- ABŞ üçün: - Rusiyanı zəiflədib bu ölkə daxilində qarşıdurma yaratmaq yolu ilə loyal hesab ediləcək qüvvələri orada hakimiyyətə gətirmək;

- Rusiya üçün: - Ukraynanın şərqindəki əraziləri və Odessa vilayəti daxil onun cənubunu tan işğal edərək Moldova ərazisindəki Prednistroviyanı nəzarətə götürmək.

Göründüyü kimi, tərəflərdən heç biri hələ ki öz hədəfinə çatmayıb. Deməli, heç nədən və heç kimdən asılı olmayaraq müharibə davam edə-

"Kreml bundan istifadə edərək 3-4 günlük vaxt qazanmaq istəyir. Səbəbi sadədir, bütün cəbhəboyu istiqamətlərdə pərən-pərən düşmüş, sıraları seyrəlməmiş ordu hissələrinin yerini doldurmağa can atır. Ona görə də Moskva Macarıstanın hökumət başçısını təlimatlandıraraq ortaya salıb. Əslində belə bir kompleksləşdirilməyə Ukraynanın da ehtiyacı var. Amma Kiyev qış kampaniyasında daha çox hava zərbələrindən istifadə edəcək. Ona görə də üç-dörd günlük atəşkəsə Kiyev bir qədər həvəssiz görünür və ya yekun qərar verməyə tələsmir. Məsələnin digər tərəfi ondan ibarətdir ki, hətta Donald Tramp da Ukrayna və Rusiyanın maraqlarını tam şəkildə ödəyəcək sülhə nail ola bilməyəcək. Çünki münaqişə uzandıqca tərəflərin maraqlarında da ciddi redaktələr və korrektələr meydana gəlib. Rusiya tutduğu bütün ərazilərdə qalmağı tələb edir. Uk-

lari deyib: "2025-ci ildə Ukrayna savaşının dayandırılacağı gözlənilir. Bu savaşın yiyəsi, sahibi Ukrayna deyil. ABŞ başda olmaqla Qərbdir. Ona görə də savaşın sahiblərinə dayandırmaq lazımdırsa, müharibəni dayandıracaqqlar. Tramp adminstrasiyası bununla bağlı açıq mövqə ortaya qoyub. Ona görə Rusiya çalışır ki, daha çox əraziləri işğal etsin. Ukrayna da çalışır ki, müqavimət göstərsin. Nəticə etibarilə 2025-ci ildə müharibənin dayandırılacağı gözlənilir. Ukraynanın itirilmiş əraziləri geri qaytarması inandırıcı görünür. Yəqin ki, bu məsələ dondurulacaq".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu bu mövzu ilə əlaqədar maraqlı bir status paylaşmış: "Rusiya Ukraynaya qarşı müharibəyə başladıqdan sonra kiçik istisna ilə Qərb ölkələrinin qapıları Kreml sahibi Vladimir Putinin üzünə bağlandı. Eynilə Qərb

ölkələrinin liderləri də müharibənin dəhşətləri fonunda Moskvaya səfərlərdən və Putinlə görüşlərdən imtina etdilər. Qərb ölkələrindən yalnız Macarıstanın baş naziri Viktor Orban qeyri-rəsmi qadağaya məhəl qoymadı və ara-sıra Vladimir Putinlə görüşdü. Viktor Orban Kremlə dialoqun tərəfdarı kimi çıxış edirdi. Bu dəfə Slovakiyanın baş naziri Robert Fitso Moskvaya səfər edərək Vladimir Putinlə görüşüb. Viktor Orban və Robert Fitso Donald Trampın ABŞ prezidenti seçilməsi ilə Rusiya-Ukrayna müharibəsinin dayandırılacağına ümid edirlər və görünür, proqnozlaşdırırlar ki, bundan sonra

Putinlə təmasa keçəcək liderlərin sayı tədricən artacaq. Viktor Orban və Robert Fitso onu da ehtimal edirlər ki, müharibə dayandırılacağı halda Avropa Rusiyadan qaz nəqlini bərpa edəcək. Putin bunun əleyhinə deyil. Bu səbəblərdən Viktor Orban və Robert Fitso Vladimir Putinlə görüşlərə üstünlük verməkdə Avropadakı həmkarlarını qabaqlamağa çalışırlar ki, daha çox siyasi və iqtisadi dividend əldə etsinlər. Ancaq bu "dividentlər" Ukraynanın parçalanması hesabına baş verəcəksə, Avropada qazanan olmayacaq".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

İran iqtisadiyyatı üçün çətin dönmə başlayıb

Rialın түmənə əvəzlənməsi ölkəni iqtisadi böhrandan çıxaracaqmı...

İran rəsmi valyuta sisteminin də əsaslı dəyişikliklərə həzirləşir. Hazırkı "İran rialı" "İran tüməni" ilə əvəz ediləcək və pul əsginaslarından 4 sıfır silinəcək. Beləcə, milli valyuta 10000:1 nisbətində denominasiya olmalıdır. Bu barədə İranın "Mehr" agentliyi məlumat yayıb.

Agentliyin məlumatına görə, bu islahat layihəsi ilk dəfə 2019-cu ildə təklif olunub və təsdiqlənib. Lakin məhz indi prezident Məsud Pezeşkiyan layihəni təcili olaraq parlamentə təqdim edib. İslahatın əsas məqsədi xroniki inflyasiya və valyutanın aşağı alıcılıq qabiliyyətindən irəli gələn problemlərlə mübarizə aparmaqdır.

Qeyd edək ki, son illərdə İranda iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində müşahidə olunan çətinliklər, o cümlədən beynəlxalq sanksiyalar və milli valyutanın kəskin ucuzlaşması bu islahatların zəruriliyini daha da artırıb. Bəzi maliyyə ekspertləri hesab edirlər ki, bu addım yalnız psixoloji təsir yaratmaqla kifayətlənməyəcək, həmçinin valyuta sistemini sadələşdirəcək.

İran rəsmiləri hesab edirlər ki, denominasiya mümkün qədər tez həyata keçiriləcəkdir. Səbəb İran rialının bazar məzənnəsinin rekord səviyyədə aşağı düşməsidir: dekabrın 19-da dollara nisbətə tarixi minimuma - 1 dollar üçün 777 min riala düşüb. Eyni zamanda İran Mərkəzi Bankının rəsmi məzənnəsi 2017-ci ildən faktiki olaraq dəyişməz qalıb - 1 dollar üçün 420 min rial səviyyəsində.

Milli pul vahidinin dəyişməsi və denominasiya İran iqtisadiyyatında gətdikcə dərinləşən problemləri aradan qaldırmaq üçün yetərli olacaqmı? Tehrana qarşı barışmaz mövqedə olan Donald Trampın hakimiyyətə gəlişi İran üçün hansı nəticələr vəd edir?

Qeyd edək ki, tümən əvvəllər də İranın əsas valyutası olub. Tümən İranda 19-cu əsrin əvvəllərindən rialı əvəz edib, 1932-ci ilə qədər pul vahidi olub. Həmin il pul islahatı həyata keçirilib və tümən rialla əvəz edilib.

Müxtəlif ölkələrdə həyata keçirilən denominasiyaların tarixi təcrübəsi sübut edir ki, denominasiya inflyasiyanın qarşısını alan addım deyil, əksinə, bir çox hallarda onu sürətləndirən amilə çevrilir. Çünki yuvarlaqlaşdırma görə ən ucuz mallar bahalaşır. Əlbəttə ki, bu, inflyasiyanın əsas səbəbi olmur, lakin onun sürətlənməsinə töhfə verir.

İran iqtisadiyyatının real durumunu göstərən statistika ictimaiyyətə çox məhdud səviyyədə açıqdır. Məsələn, İran hakimiyyəti mövcud işsizlik səviyyəsini ictimaiyyətə açıqlamır. Lakin yerli əhəlinin məşğulluğunu başqa bir göstərici ilə - məşğul əhəlinin sayı ilə qiymətləndirmək olar. Hazırkı statistikaya əsasən, İranda 24,8 milyon nəfər maddi işdə çalışan var. Yeni 85 milyonluq əhəlinin cəmi 24,8 milyon iş yeri var. Bu isə o deməkdir ki, əhəlinin 29 faizi məşğul, 71 faizi işsizdir. Əgər yaş kateqoriyalarını nəzərə almasaq, demək olar ki, 18-20 milyon əmək qabiliyyətli İran vətəndaşı işsizdir.

Doğrudur, 2018-ci ildə Donald Trampın sanksiyaları bərpa etməsi nəticəsində İran iqtisadiyyatı iki il (2019-2020) kiçildikdən sonra yenidən artım yoluna qayıdıb. Hətta ötən il gözləniləndən daha yüksək - 5 faizdən yuxarı artımla başa vurub. Lakin bu hesablamaların İranın siyasiləşmiş rəsmi statistikasına əsaslandığını nəzərə alsaq, onun mötəbər olmadığını söyləyə bilərik. Digər tərəfdən, bilavasitə real həyat səviyyəsində hiss olunan iqtisadi artımdan sadə

vətəndaşa nəse çatdığını düşünmək sadələşmələrdir. Real həyatda təkə son bir ildə İranda inflyasiyanın 50 faizə qədər sürətlənməsi, xüsusilə ərzaq məhsullarının 40 faizə yaxın bahalaşması qeydə alınmaqdadır.

Üstəlik, son aylarda ölkədəki enerji böhranı da son həddə qədər kəskinləşib. "The New York Times" (NYT) yazır ki, İranda elektrik enerjisinin kəsilməsi səbəbindən dövlət və özəl müəssisələr və bəzi dövlət qurumları fəaliyyət göstərmir. Magistral yollar və ticarət mərkəzləri də qaranlıq qorq olub. İran təsdiqlənmiş qaz ehtiyatlarına görə dünyada ikinci, xam neft ehtiyatlarına görə isə dördüncü yerdə olsa da, ölkə müntəzəm olaraq yanacaq çatışmazlığı ilə üzləşir. Nəşr buna səbəb kimi Qərbin nüvə proqramına qarşı sanksiyaları, səmərəsiz idarəetmə, enerji infrastrukturunun korlanması və israfçı daxili istehlakı qeyd edir.

"Tasnim" agentliyinin məlumatına görə, gündə 50 milyon kubmetr qazın çatışması ölkədə 17 elektrik stansiyasının dayanmasına, bu da ölkə üzrə elektrik enerjisinin daşıyıcı kəsilməsinə səbəb olub. İndi İran rəsmilərinin məlumatına görə, gündəlik qaz çatışmazlığı 350 milyon kubmetrə qədər artıb. Bu da dövlət qurumları tərəfindən qaz istehlakının 5-10 faiz, ölkədə isə təxminən 3 faiz azalmasına səbəb olub.

İran prezidenti Məsud Pezeşkiyan dekabrın 12-də televiziya ilə çıxışında hökumətə enerji böhranının öhdəsindən gəlməyə kömək etmək üçün vətəndaşları evlərindəki orta temperaturu ən azı 2 dərəcə azaltmağa çağırıb. O qeyd edib ki, İranın elektrik və qaz istehlakı dünya üzrə orta göstəricidən 3 dəfə çoxdur. Lakin hələ sentyabr ayında İran

Elektrik Sənayesi Sindikatının sədri Həsənəli Tağızadə "İran International" portalına bildirmişdi ki, İranda adambaşına orta illik elektrik istehlakı 1220 kilovatsaat, Avropada isə 2120 kilovatsaatdır.

Ölkənin Sənaye Koordinasiya Şurasının rəhbəri Mehdi Bostançi NYT ilə söhbətində ölkədə enerji təchizatı ilə bağlı fəlakətli vəziyyətin olduğunu deyib. Bildirib ki, vəziyyət "İran sənayesinin indiyə qədər qarşılaşdığı bütün hallardan" fərqlidir. Onun hesablamalarına görə, enerji böhranı ölkə üzrə məhsul istehsalının 30-50 faiz azalmasına və on milyardlarla dollar itkilərə səbəb ola bilər.

Enerji böhranı İranı Suriya ilə Tehranla müttəfiq Bəşər Əsəd hökumətinin devrilməsindən sonra Yaxın Şərqdə müəkkəb geosiyasi vəziyyətin fonunda vurur. Beynəlxalq Enerji İnstitutunun araşdırmasına görə, İranda elektrik enerjisi istehsalının 70 faizi təbii qazdan asılıdır. Ekspertlərə görə, İranda enerji böhranı sanksiyalarla yanaşı, pis idarəetmədən qaynaqlanır. Belə ki, İranın gizli neft ixracından əldə etdiyi gəlirlərin, demək olar ki, yarıdan çoxu İran iqtisadiyyatının bir çox sahələrində hökmranlıq edən İslam İnqilabı Kəşikçiləri Korpusuna (SEPAH) gedir. O, enerji sektorunda daxil olmaqla, İran iqtisadiyyatının ən gəlirli 25 faizinə nəzarət edir.

SEPAH iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrindən əldə olunan gəlirləri Yaxın Şərqin müxtəlif nöqtələrindəki hərbi proksi qruplaşmaları bəsləmək üçün istifadə edir. Korpus daxilindəki yüksək korruptsiyalılaşma ayrılan pulların mühüm bir hissəsinin mənimlənməsinə gətirib çıxarır. İranın qaz və elektrik enerjisi istehsalı sənayesində avadanlıq və texnologiyalar son dərəcə köhnəlmiş vəziyyətdədir. Neftdən fərqli olaraq qazı gizli satmaq mümkün olmadığı üçün SEPAH orada hansısa texnoloji yeniliklərin tətbiqində maraqlı deyil.

Belə bir şəraitdə sanksiyalardan yayınmaq üçün kriptovalyuta mayınınin genişlənməsi enerji istehlakını kəskin şəkildə artırır. Enerji istehsalı dövlət tərəfindən subsidiyaladıldığına görə istehlakın artması dövlətin üzərində əlavə ağır yük yaradır. Lakin sosial narazılıqlardan ehtiyat edən hökumət enerji qiymətlərini artırma bilmir.

İran iqtisadiyyatı üçün daha mühüm bir problem gətdikcə kəskinləşən beyin axınıdır.

Etibarnamə ilə ev alanlara pis xəbər - evsiz qala bilərsiniz

Avtomobil alqı-satqısının etibarnamə əsasında həyata keçirilməsi geniş yayılıb. Bəzi hallarda daşınmaz əmlakın da satışı bu yollarla aparılır.

Mütəxəssislərin xəbərdarlıqlarına görə, bu, çox riskli haldır.

Vəkil Cəbbar Bayramov bildirib ki, vətəndaşlar etibarnamə ilə əsasən sənədsiz evlərin satışını həyata keçirirlər. Notarial alqı-satqı zamanı əmlakın mülkiyyət sənədi, çıxarışı tələb olunduğu üçün bir çoxları bu yolu seçir.

Etibarnamə ilə ev alan şəxs bir gün evsiz qala bilərmi? Əmlak etibarnamə yolu ilə almaq əslində əmlakı əldə edə bilməmək deməkdir. Vətəndaşlar sənədsiz evləri bu yolla satmağa çalışırlar. Etibarnamənin etibarlılığı yoxdur. Etibarnamənin müddəti bitə bilər, etibarnaməni verən şəxs istənilən an ləğv edə bilər və ya etibarnaməni verən şəxs ölə bilər. Bu halda onun qərantisi yoxdur ki, onun vərəşləri etibarnamə ilə satılan əmlakı ona verəcəklər, ya yox.

Etibarnamə ilə evi satan şəxs əgər fikrindən dəşinsə, təbii vasitə ilə etibarnaməni ləğv edə bilər. Bu da o deməkdir ki, mənzili alan şəxs bir anda evsiz qala bilər.

Mütəxəssislər ev alarkən etibarnamə yolu ilə almaqdan qaçınmalarını məsləhət görüb. Milli.az

Ölkədə ali təhsil alan insanların çoxu daha dərin bilik üçün xaricə gedir və bir daha ölkəyə qayıtmırlar. Nəticədə iqtisadiyyatın əsas sahələrində bilikli və bacarıqlı kadrların çox kəskin çatışmazlığı yaranıb. Həmçinin iqtisadiyyatda əmək məhsuldarlığı sürətlə azalır, texnoloji yeniliklərin tətbiqi minimuma düşür.

İranın əsas gəlir mənbəyi, əlbəttə, gizli neft ixracıdır. İran neftinin alıcısı isə əsasən Çindir. Lakin hətta Çin də BMT tərəfindən qoyulan embarqoya qarşı gədə bilmədiyinə görə İran nefti Malayziya sahillərinə daşınaraq orada bu ölkənin tankerlərinə yüklənir və Malayziya nefti kimi Çinə daxil edilir.

Bu sxem neçə illərdir var və ABŞ ona göz yumurdu: hər halda, gündəlik neft hasilatı 0,6 milyon barel olan Malayziyanın ixracının 1,6 milyon barel təşkil edə bilməyəcəyini Vaşinqtonda çox yaxşı bilirdilər. Lakin İranın Ukraynadakı işğalçı müharibədə Rusiyaya hərbi dəstək verməyə başladığı 2023-cü ilədək hamı bu "gizli" neft satışına göz yumurdu. Ötən ildən isə həm Malayziyaya təzyiqlər artırılıb, həm də İran neftini daşıyanlara. Artıq yüzə yaxın tanker sanksiyaya məruz qoyulub, prosesin Trampın yeni hakimiyyəti dövründə daha da kəskinləşəcəyi gözlənilir. Digər tərəfdən, Çin iqtisadiyyatında artım sürətinin yavaşması neftə tələbatın azalması ilə müşayiət olunur. Çinin alışları azaltması və sanksiyalar İranın neft ixracından gəlirlərinin kəskin azalması demək olacaqdır. Çünki əvvəlcə, ixrac həcmi azalacaq, ikinci isə sanksiyalara görə nefti satmaq üçün daha böyük qiymət endirimlərinə gediləcək. Neft gəlirlərinin azalması SEPAH-in digər sahələrdəki gəlirlərə əl uzatmasına, bu isə

son nəticədə əhəliyə çatan pulların azalmasına gətirib çıxaracaq.

Qeyd olunanlar aydın göstərir ki, İran iqtisadiyyatı üçün çox çətin dönmə başlayıb. "Fitch Solutions" analitik şirkətinin hesablamalarına görə, İranın neft ixracının 2024-2025-ci illərdə 15,9 faizdən 6,8 faizə, 2025-2026-cı illərdə isə hətta 1,2 faizə qədər azalacağı gözlənilir. Şirkət qeyd edir ki, neft sektoru İran iqtisadiyyatında çox vacib rol oynayır və onun durğunluğu dövlətin gəlirlərinə təsir edəcək, xüsusən də sanksiyalardan yayınmaq üçün alıcılara əhəmiyyətli endirimlər etmək zərurəti yarandığı zamanda. Bu, fiskal məhdudiyyətləri gücləndirəcək, əmək haqqının və sosial müavinətlərin artımını ləngidəcək və bütün bu amillər öz növbəsində yekunda şəxsi istehlaka təsir edəcək.

İran prezidenti Məsud Pezeşkiyan illik 8 faizlik iqtisadi artıma nail olmaq üçün iqtisadiyyata 100 milyard ABŞ dollarından çox xarici sərmayənin cəlb edilməsinin vacibliyini açıqlayıb. Lakin ABŞ-in davam edən sanksiyalarını və İranın Çirkli Pulların Yuyulmasına Qarşı Mübarizə üzrə Maliyyə Tədbirləri Qrupunun (Financial Action Task Force, FATF) qara siyahısına salınmasını nəzərə alsaq, bu planların həyata keçirilməsi mümkün görünür.

Bununla belə, "Fitch Solutions" analitikləri qeyd edirlər ki, yaxşılaşma ssenarisi də var: İran Qərblə münasibətlərin normalaşdırılmasında irəliləyiş əldə edərsə, sanksiyaların yumşaldılması ixracın artmasına və investisiyaların cəlb edilməsinə səbəb ola bilər. Bu isə hazırkı şərtlər daxilində ən az ehtimal olunan variantdır...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Soyuq qış mövsümü bir qayda olaraq, bəzi infeksiyon xəstəliklərin özünü göstərməsi ilə müşayiət olunur. Səbəblər sırasında sözsüz ki, immunitet amili öndə gəlir.

Immunitet adətən qidalanmada yanlışlar, hərəkətsizlik, qapalı məkanlarda çox olmaq (təmiz hava problemi), vitamin çatışmazlığı və digər səbəblərdən zəifləyir. Bu da mikrob və virusların orqanizmdə fəallaşmasına və fəsadlar törətməsinə zəmin yaradır.

Bəs necə qidalanaq, nələri diqqətə alaq ki, virus-mikroblara qarşı davamlı, infeksiyalardan uzaq olaq? Bundan ötrü immuniteti güclü etmək yetərliyi? Bu qış daha çox hansı viruslar bizə, xüsusən də uşaqlara “yol yoldaşı” olacaq? O sırada qızılca təhlükəsi təzədən qayda bilərmi? Qış aylarının şaxtılı keçməsi yoluxmalarla nə dərəcədə təsirli olacaq?

Mütəxəssislər qeyd edir ki, immunitet sistemini gücləndirmək və infeksiyalardan qorunmaq üçün balanslı və zəngin qidalanma vacibdir. Yeni immuniteti dəstəkləyən qidaların rasiona daxil edilməsini tövsiyə edirlər. Omega-3 yağ turşuları ilə zəngin olan balıq həftədə iki-üç dəfə istehlak edilməlidir. Qızartma əvəzinə sobada və ya buğda bişirmək məsləhətdir. Eləcə də E vitamini və bitki yağ turşuları ilə zəngin olan çiy qoz, fındıq və badam immuniteti gücləndirir, gündə bir ovuc (təxminən 30 qram) qəbul etmək kifayətdir.

Sitrus meyvələri də xüsusi vurğulanır. Portağal, narin-

gi, limon və qreyfrut kimi meyvələr C vitamini ilə zəngindir və immuniteti dəstəkləyir. Tərkibindəki fitonsidlər (sarımsaq və soğan) sayəsində viruslara qarşı orqanizmi möhkəmləndirir. Kalsium, maqnezium, selen və vitaminlərlə zəngindir, immuniteti gücləndirir. Çox bişirmədən istehlak etmək tövsiyə olunur.

Eyni zamanda kefir və qatıq kimi probiotiklərlə zəngin qidalar bağırsaq florasını tənzimləyərək immuniteti dəstəkləyir. Həkimlər qış mövsümündə xüsusilə uşaqlar arasında bir sıra viruslardan qorunmağın yollarını açıqlayır. Qrip, respirator sinsitial viruslar (RSV) və soyuqdəymə hər il qış aylarında uşaqlar arasında tez-tez rast gəlinir. RSV uşaqlarda tənəffüs yolu infeksiyalarına səbəb ola bilər. Son illərdə bəzi bölgələrdə qızılca hallarının artması müşahidə olunur. Peyvəndləmə səviyyəsinin aşağı olduğu yerlərdə qızılca riski artır.

Qış aylarının soyuq və şaxtılı keçməsi virusların yayılmasına birbaşa təsir göstərməyə də, insanların qapalı məkanlarda daha çox vaxt keçirməsi infeksiyaların yayılma riskini artırır. Buna görə də qapalı məkanlarda gigiyena qaydalarına riayət etmək və müntəzəm havalandırma vacibdir.

Həkimlər tövsiyə edir ki, mütləq olaraq uşaqların və böyüklərin peyvənd təqvi-

Bu qış bizə “yoldaş” olacaq virus - həkimdən tövsiyələr

Pediatr: “Uşaqlar arasında göyöskürək artır, çıxış yolu yalnız...”

nə uyğun olaraq peyvənd olunması vacibdir. Xüsusilə qızılca və qrip əleyhinə peyvəndlər infeksiyalardan qorunmada əhəmiyyətlidir. Əllərin tez-tez yuyulması, maska istifadəsi və sosial məsafənin qorunması infeksiyaların yayılmasının qarşısını alır. Balanslı qidalanma, kifayət qe-

dər yuxu və müntəzəm fiziki aktivlik immuniteti gücləndirir və infeksiyalara qarşı müqaviməti artırır.

Immuniteti gücləndirmək və infeksiyalardan qorunmaq üçün kompleks yanaşma vacibdir. Düzgün qidalanma, gigiyena qaydalarına riayət etmək və peyvəndlərdən istifa-

də etmək sağlam qalmaq üçün kömək edəcək.

Pediatr Vaqif Qarayev mövzu ilə bağlı “Yeni Məsəvat”-a fikirlərini bildirib. O qeyd edib ki, son vaxtlar uşaqlar arasında göyöskürək artır: “Bir neçə ay əvvəl qızılca geniş yayılmışdı. Yolu-xan yoluxdu, yoluxmayanla-

rı da bəzilərinə valideynlər qorxudan peyvənd vurdurdular.

Qızılca tam keçməyə də, epidemiyayı sönmüş hesab edək. Amma kifayət qədər peyvəndsiz uşaqlar var, yenə alovlanma bilər. Göyöskürək də xilas yolu peyvənddir. Mən uşağımın immunitetini gücləndirirəm ki, xəstəliklərə yoluxmasın” kimi nağıllarla valideynlər özlərini aldatmasınlar.

Bəzən adi burun tutulmasına da meşətdə qrip deyirik. Bu düzgün deyil. Qrip xüsusi viruslar tərəfindən törədilən, bəzən ölümcül fəsadları olan ağır xəstəlikdir. Rast gələn xəstəliklər bəzən daha yüngül gedişli ola bilər. Hər qızdırma, hər öskürəyə antibiotik verilməməlidir. Həkim təyinatı olmadan heç verilməməlidir. Yersiz istifadə olunan antibiotiklərin ciddi fəsadları olur. Apteklərdə hərərətəsalıcı kimi antibiotik təklif edərlərsə, alınmasınlar”.

□ Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Məsəvat”

İlin qara statistikası: 11 aya 344 ölü... - itkiləri necə azaldaq...

Ərşad Hüseynov: “Qəzaların baş verməsində sürücü məsuliyyətsizliyi ilə yanaşı, piyadaların, velosiped sürənlərin, infrastrukturun quruluşunun, işıqlandırmanın da rolu var”

Cari ilin 11 ayı ərzində qeydə alınan göstəricilərə əsasən, yolda müəyyən edilmiş sürət həddinin aşılması yenə də sürücülər tərəfindən ən çox yol verilən qayda pozuntusudur. Bu barədə Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsindən verilən məlumatda deyilir. Bildirilir ki, həmin dövrdə 505 yol-nəqliyyat hadisəsi qeydə alınıb ki, nəticədə 344 nəfər həyatını itirib, 335 nəfər isə yaralanıb.

Azərbaycan kimi kiçik bir ölkə üçün 11 ayın içərisində 344 nəfərin yol qəzasında həlak olması, əlbəttə, ağır itkidir. Araşdırmalar zamanı ölüm hallarının artmasına səbəb ki-

vasitələrinin iştirakı ilə olur. Avropa standartlarına cavab verən təzə maşınların konstruktiv göstəriciləri hadisə zamanı sürücüyə kömək göstərir.

Ümumilikdə yol qəzaları 3 yerə ayrılır. İlkin faza, kulminasiya və son faza qəzaları. Məsələn, ilkin fazada qəza olubsa, sürücü çalışır ki, həmin hadisədən çıxsın. Yeni

avtomobillərin konstruktiv elementlərinə aktiv təhlükəsizlik elementləri deyilir. Hadisəyə qədər sürücüyə kömək edən tormoz sistemi, görmə qabiliyyəti, təcillənmə təyinatı və s. həmin elementlərə daxildir. Ancaq köhnə maşınlarda bunlar yoxdur. Bu səbəbdən sürücü qəza zamanı hadisədən çıxma bilmir. 20-30 ilin avtomobilləri, həmçinin Rusiya istehsalı olan avtomobillərə qəza zamanı çox zərər dəyir. Sürücülər də həmin maşınları konstruktiv quruluşuna görə qəzadan qurtara bilmir.

Yol hərəkəti üzrə ekspert Ərşad Hüseynov Musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, qəzaların baş verməsində sürücü məsuliyyətsizliyi ilə yanaşı, piyadaların, velosiped sürənlərin, infrastrukturun quruluşunun, işıqlandırmanın və digər elementlərin rolu var: “İnformasiyalarda qeyd olunur ki, sürücü sürət həddini aşdığı üçün qəza baş verib. Bəs sürücü niyə bu rejimi pozur? Araşdırsaq, məlum olacaq sürücü ilk növbədə qeyri-peşəkardır. Yol hərəkəti

qaydaları haqqında yetərincə məlumatı yoxdur, məktəb oxumayıb, təlim görməyib. Sürücüləri hazırlanması çox vacibdir.

Bu öz yerində, lakin qəzalara axı tək səbəb sürücü deyil. Burada küçələrin işıqlandırılmasından tutmuş, nişanın, işıqforun, yoldakı xəttin qaydasında olmasının böyük əhəmiyyəti var. Nəqliyyat parkının texniki vəziyyətinə nəzarət də diqqətdən yayınmamalıdır. Bu parkın böyük rolu var. Statistika göstərir ki, Azərbaycanda istifadə olunan avtomobillərin 85 faizinin yaşı 10 ildən çoxdur. Bu isə təhlükəsizlik standartlarına cavab vermir.

Daha sonra ölkəmizdə ictimai nəqliyyat sərnişinlərinin tələblərinə cavab vermir. Bu məsələdə xeyli çatışmazlıqlar var.

Azərbaycanda cəmi iki istiqamətdə: Bakı-Qəbələ və Bakı-Qazax istiqamətində qatar işləyir. Bakı-Sumqayıt isə şəhəratrafi daşıyır. Halbuki Bakı-Astara, Bakı-Xaçmaz istiqamətində də olsaydı, avtomobillərdən az istifadə olunardı. İctimai nəqliyyat zəif olduğuna görə insanlar avtomobildən istifadə etməyə məcburdular. Bu zaman isə köhnə avtomobillər alınır ki, bu da öz növbəsində qəzalardan yayınmağa imkan

vermir”.

Ekspert bildirir ki, yol hərəkəti təhlükəsizliyi ilə bağlı dövlət proqramları və hazır standartlar var. Hətta BMT-nin bununla bağlı direktivlərindən də istifadə etmək olar.

“2018-ci ildə yol hərəkəti təhlükəsizliyi ilə bağlı Azərbaycan dövlət proqramı hazırlanmışdı. Orada vəziyyətdən çıxış yolları göstərilmişdi. Lakin 5 illik plan kağız üzərində qaldı, icra olunmadı. Ona görə də belə davam edir.

Əsas hədəf insanların yollarında təhlükəsiz davranışdır. Bunun üçün sürücü hazırlığından tutmuş, cəmiyyətdə həyat təhlükəsizliyi ilə bağlı ciddi maarifləndirmə, infrastrukturdakı problemlər, yollardakı işıqlandırma, təzə avtomobillərdən istifadənin qaçılmazlığı, ictimai nəqliyyatın şəhərdaxili və rayonlararası inkişafı olmalıdır. Belə olan halda vəziyyət yaxşılaşa bilər.

İnsanlara elə gəlir ki, ən çox qəzalar rayonlar və şəhərlərarası baş verir. Əslində isə 97 faiz qəzalar şəhər və rayon daxilində olur. Çünki ictimai nəqliyyat zəifdir və fərdi avtomobillərdən çox istifadə edilir. Ən əsas infrastruktur zəifdir və piyadalar çoxdur. Gecə vaxtı keçidlər görünür”.

□ Sahənə RƏHİMLİ, Musavat.com

Bakıda müştərinin etibarından sui-istifadə edərək ona qarşı dələduzluq etməkdə təqsirləndirilən Fərrux Əsgərov və Rəbil Tağıyevlə bağlı iddia üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

APA xəbər verir ki, bu gün Xətai Rayon Məhkəməsində hakim Əminə Abbasovanın sədrliyi ilə keçirilən prosesdə anket məlumatları dəqiqləşdirilib.

Daha sonra ərizəyə baxış keçirilib. İddiaçı Vest.az saytının əməkdaşı, jurnalist Maqda Kovalyova məhkəmədə çıxışı zamanı bildirib ki, o, ümumilikdə qarşı tərəfə 33268 min manat ödəniş edib: "Hövsanda təmirsiz evimiz var. Özüm Bakıda yaşadığım üçün Mingəçevirdə yaşayan valideynlərimin evi satın Bakıya köçməsin istədim. Satılan evin pulu ilə Hövsandakı evi təmir edəcədik. Evin təmiri ilə bağlı Fərrux Əsgərovla razılaşdıq. Onlara təmir pulu verildi. İyul ayının əvvəlində ev bizə təmirli şəkildə təhvil verilməli idi. Lakin təmir çox çəkdi. Hər dəfə müxtəlif bəhanələrlə ev təhvil verilmədi. Biz daha sonra hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət etdik".

M.Kovalyova bildirib ki, 18 268 min manatı bank vasitəsilə köçürüb, qalan pulu (15 min manat) nağd şəkildə ödəyib: "Bank vasitəsilə etdiyim köçürmələrin qəbzi məndədir. Onu məhkəməyə təqdim edəcəm".

Cavabdeh Rəbil Tağıyev məhkəmə prosesində iştirak etməyib. Digər cavabdeh

Jurnalistə qarşı dələduzluqda təqsirləndirilən şəxslər hakim qarşısında

Fərrux Əsgərov məhkəmədə çıxışında bildirib ki, Rəbil Tağıyevin məhkəmə prosesində iştirakı vacibdir: "İşi gecikdirən o oldu. Hər dəfə təhvil vaxtını "bu gün-sabah"a salırdı. Biz evi 1-5 iyul aralığında təhvil verməli idik. Lakin iş gecikirdi. İşin demək olar 95%-i görüldü. Cuzi işlər qalıb".

İddiaçı tərəf bu fikirlə razılaşmayıb.

Fərrux Əsgərov bildirib ki, Maqda Kovalyova ona

iddia etdiyi qədər ödəniş etməyib: "Bizə görəcəyimiz iş üçün ümumilikdə 31 382 manat ödəniş edilib".

Maqda Kovalyova ödənişin 33 268 manat olduğunu və bu məbləği təsdiq edəcək sübutların olduğunu bildirib.

Məhkəmənin növbəti prosesi yanvarın 13-nə təyin olunub.

Qeyd edək ki, cavabdeh Fərrux Əsgərov və Rəbil Tağıyev şifahi razılaşma əsasın-

da evi təmir edib təhvil veriləcəyi ilə bağlı öhdəlik götürərək iddiaçılar Vladimir Kovalyov və Maqda Kovalyovadan ümumilikdə 33 268 manat pul alıb. Lakin o, evin təhvil vaxtını dəfələrlə müxtəlif bəhanələr gətirərək təxirə salıb. Evi tam təhvil vermədiyi üçün iddiaçı tərəf cavabdehdən evin təmiri üçün xərclənməmiş 18 min manat vəsaiti tələb edib və bununla bağlı polisə müraciət olunub. Cavabdeh tərəf

Maqda Kovalyova, taksi sürücüsü kimi fəaliyyət göstərən Fərrux Əsgərovun vasitəçi olduğunu bildirib.

Qeyd edib ki, Fərrux Əsgərov birinci xərclər smetasında ümumi xərci 23.470 manat göstərüb. Rəbil Tağıyevin tərtib etdiyi smetanın məbləği isə 17.470 manat təşkil edib. Təmirə başlayan zaman Fərrux Əsgərov az vəsait xərcləmək üçün ucuz inşaat materiallarından istifadə edəcəyini və öz haqqını ustaların pulundan götürəcəyini deyib: "Aydındır ki, o, smetada fərqli qiymət göstərərək bizi aldadıb".

onlardan vaxt istəyərək 10 gün ərzində evi təhvil verəcəklərini bildirsələr də, heç bir addım atılmayıb.

Daha sonra iddiaçı tərəf məhkəməyə müraciət edib.

Zərərçəkən şəxs bildirib ki, Fərrux Əsgərov evin pəncərəsini yandıraraq, pəncərə kənarlarını qırıb. Bunun səbəbini soruşduqda isə ustaların etdiyini bildirib. Bununla yanaşı, evyanda olan 3 pəncərə də düzgün yerləşdirilməyib.

Qaz limiti nə vaxt sıfırlanacaq? - rəsmi açıqlama

Yanvarın 1-dən etibarən smartkart tipli sayğaclarla qaz limiti avtomatik olaraq yenilənəcək. Vətəndaşlar alacaqları qazı 1200 kubmetrlik limitlə əldə edəcəklər. Mexaniki sayğaclarla isə bu proses bir neçə gün sonra qədər davam edə bilər.

Modern.az xəbər verir ki, "Azəriqaz"ın mətbuat katibi El-dəniz Vəliyev İTV-yə danışdı.

Onun sözlərinə görə, mexaniki sayğaclarla istifadə edən abonentlərin qaz limitinin sıfırlanması yanvarın 5-6-na qədər çəkə bilər: "Mexaniki sayğaclarla bağlı yenilənmə prosesi yanvarın 5-nə təsadüf edirsə, növbəti 365 gün ərzində limitlə mavi yanacağı istifadə etmək mümkün olacaq".

Smart tipli sayğaclarla limit sıfırlanan zaman balansda məbləğ qalarsa, bu, necə tənzimlənir?

"Abonentlər sıfırlanmaya qədər aldıkları, balanslarında olan yanacağı aldıkları qiymətlə istifadə edəcək. Aldığı yanacaq bitdikdən sonra isə sıfırlanmış tariflə öz yanacağını ala biləcək", - E.Vəliyev bildirib.

Qeyri-filiz faydalı qazıntı yataqlarından istifadə sahəsində idarəetmə təkmilləşdirilir

Prezident İlham Əliyev qeyri-filiz faydalı qazıntı yataqlarından istifadə sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, sərəncama əsasən, "AzerGold" QSC nüfuzlu beynəlxalq məsləhətçi şirkətləri cəlb etməklə qeyri-filiz faydalı qazıntı yataqlarının istismarı sahəsində mövcud vəziyyətin təhlil edilməsi, müvafiq bazarın öyrənilməsi, aparılacaq təhlillərin nəticəsindən asılı olaraq bu sahədə idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflərini dörd ay müddətində hazırlayıb dövlət başçısına, beynəlxalq standartlar nəzərə alınmaqla, qeyri-filiz faydalı qazıntı yataqlarının öyrənilməsi, tədqiqi, kəşfiyyatı, işlənməsi və istismar sahəsində milli standartların təkmilləşdirilməsi üçün təkliflərini altı ay müddətində hazırlayıb Nazirlər Kabinetinə təqdim etməli, sərəncamdan irəli gələn digər məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlər görməlidir.

Nazirlər Kabineti isə sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etməlidir.

Sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

 Musavat.com

Macarıstanda təqaüdlə təhsil proqramına müraciət qaydaları açıqlanıb

Hökumətlərarası Təqaüd Proqramı ilə Macarıstanda bakalavr təhsili üçün müraciət qaydasında dəyişiklik edilib.

APA xəbər verir ki, bunu **Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin Beynəlxalq əməkdaşlıq şöbəsi, Xaricdə təhsil sektorunun baş**

məsləhətçisi Niftali Qasımlı deyib.

O bildirib ki, bakalavr təhsilində müraciət etmək üçün ixtisas üzrə DİM balı 400, digər sahələr üzrə isə minimum 510 bal olmalıdır: "DİM balı yoxdursa, SAT nəticəsi ilə də müraciət edilə bilər. SAT nəticəsi ilə müraciət üçün 1200

bal tələb edilir. Eyni zamanda hazırda xaricdə öz hesabına təhsil alan şəxslər də təqaüd proqramına müraciət edə bilərlər. Müraciət etmək üçün ümumi orta müvəffəqiyyət göstəricisi (ÜOMG) 100 ballıq sistemdə 75-dən az olmamalıdır".

Onun sözlərinə görə, ma-

gistr və doktorantura pillələri üçün təqaüd proqramına müraciət etmək üçün orta bal göstəricisi ən az 75 faiz olmalıdır. O qeyd edib ki, müraciət üçün tələb olunan sənədlər (hər üç təhsil pilləsi üçün) CV, motivasiya məktubu, xarici dil sertifikatı (IELTS 7:0, eyni zamanda TOFEL və Duolingo), təsil sənədləri, tibbi arayış, ümumvətəndaş pasportunun surəti, hərbi билет və ya möhlet sənədi, 2 ədəd tövsiyə məktubudur.

Xatırladaq ki, Macarıstanda dövlət təqaüd proqramına müraciət üçün son tarix 2025-ci il yanvarın 15-dəkdir.

Nəticələrlə bağlı Macarıstanın yekun qərarı 2025-ci ilin iyun-iyul aylarında açıqlanacaq.

Qəbul məktubu alan şəxslər qeydiyyatdan keçmək üçün EATDA-ya gəlmədən sənədləri ali təhsil müəssisəsinin imza və möhürü ilə təsdiqlənmiş halda xt.alumni@eatda.edu.az elektron ünvanına göndərə bilərlər. Burada tələb olunan sənədlər anket, diplom və diploma əlavə, ümumvətəndaş pasportun şəkli və təhsil ölkəsinə son giriş tarixinin möhürü, şəxsiyyət vəsiqəsinin şəkildir.

MUSAVAT

Son səhifə

N 233 (8606) 24 dekabr 2024

De-ka-br

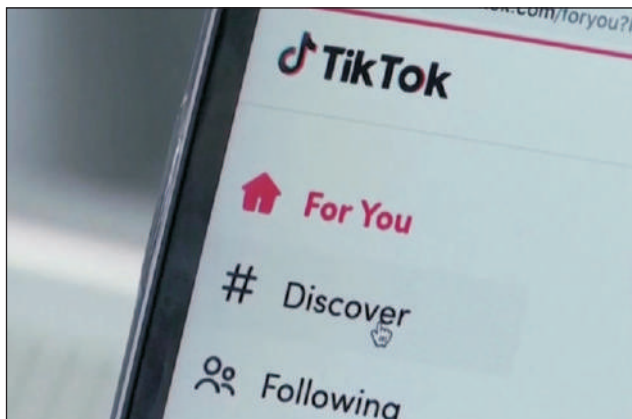
Plastiklər icdiyiniz sudan bütün bədəninizə yayılır

Mütəxəssislər xəbərdarlıq edir ki, plastiklər gündəlik həyatın böyük bir hissəsində istifadə olunduğu üçün insanlar bilmədən hava, su və qida vasitəsilə bir çox mikroplastiklərə məruz qalırlar. "Environmental Science & Technology" jurnalında dərc olunan araşdırma çərçivəsində elm adamları mikroplastiklərin həzm, tənəffüs və reproduktiv sistemlərə necə zərər verə biləcəyini öyrənmək üçün siçanlar və insanlar üzərində aparılan 1815 araşdırmanı araşdırıblar. Gündəlik həyatın böyük bir hissəsində plastik istifadəsi səbəbilə insanların bilmədən hava, su və qida yolu ilə bir çox mikroplastiklərə məruz qaldığını vurğulayan elm adamları, mikroplastiklərin ağciyər və kolon xərçəngi ilə yanaşı bəzi reproduktiv problemlərlə əlaqəli olduğuna dair dəlillər tapdılar.

Elm adamları, 55 yaşın altındakı yetkinlərdə 10 il əvvələ nisbətən təxminən 2 dəfə daha çox rast gəlinən kolon xərçəngi nisbətinin artdığını və bütün məmulatlarından istifadə etməyən insanlarda ağciyər xərçəngi diaqnozu nisbətinin artdığını ifadə etdi. Belə ki, bu artım mikroplastiklərlə əlaqəli ola bilər.

İcmalda yer alan işlərin əksəriyyətinin laboratoriyaya mühitində tez-tez istifadə edilən bir mikroplastik növü ilə bağlı olduğunu ifadə edən elm adamları, mikroplastiklərin çox fərqli formaları olduğuna diqqət çəkdi. Tədqiqatçılar bildirdilər ki, insan sağlamlığına təsirini dəqiq müəyyən etmək üçün uzun müddət lazımdır.

Albaniya TikTok-u qadağan edir

Albaniya hökuməti TikTok-un bütün ölkə ərazisində istifadəsini ən azı bir il müddətinə qadağan etmək qərarına

gəlib. Bu barədə PULL Telegram kanalı məlumat yayıb. "Məktəblərdə fiziki və rəqəmsal təhlükəsizliyi yaxşılaşdırmaq üçün institutlarımız tə-

rəfindən hazırlanmış alətlər paketi əsasında TikTok platformasını bloklamaq qərarına gəldik", - təhsil naziri Oqerta Manastirliu bildirib. Bundan əlavə, planın icrası zamanı daha yaxşı monitoring üçün BƏƏ ilə layihə çərçivəsində bütün dövlət məktəblərində smart kameralar quraşdırılacaq. Qeyd olunur ki, bir çox ölkələr platformanın Çinlə əlaqələri ilə bağlı təhlükəsizlik problemlərindən narahatdırlar.

Çörək avazına nə yeyək ki, tox tutsun...

Çoxları çörək yeməyə doymur. Bu şəxslər nəyi azaltsa da, çörəkdən imtina edə bilmirlər. Onlar bunu ac qalmaq hissi ilə əlaqələndirirlər. Lakin bəzi qidalar var ki, onlar yeyilsə, çörəyə ehtiyac qalmır. Milli.Az xəbər verir ki, professor Canan Karatay çörəksiz, amma tox tutan səhər yeməyi ilə bağlı açıqlama verib. Çörək yerinə qış tərəvəzlərinin daha faydalı olduğunu bildiren Karatay çörəksiz səhər yeməyinin tox tutacağını vurğulayıb. Çörək yeməkdən imtina edə bilməyənlər üçün təkliflər verən Karatay çörəyin içindəki karbohidratların iştahı artıraraq qısa zamanda yenidən aclıq hissi yaratdığını qeyd edib. "Çörək yemədən doymuram" deyənlərə alternativ olaraq təbii səhər yeməyi təklifləri təqdim edən Karatay kənd yumurtası, mayalı pendir, zeytun, çiy yerkökü və turp kimi qidaların çörək yerinə seçilə biləcəyini bildirib. Həmçinin şəkərsiz qəhvə və ya çayla bu səhər yeməyinin tamamlanacağını bildirib. Canan Karatay çörəyin içindəki amilopektin A karbohidratı səbəbindən qan şəkərinin yüksəldiyini və insulin ifraz edərək ac qalma hissi yaratdığını vurğulayıb. Çörək istehlakının morfin bağımlılığına bənzər təsir yaradaraq orqanizmə zərər verdiyini söyləyib.

Borcunu ödəməmək üçün üç dəfə soyadını dəyişdi

Volqoqrad (Rusiya) məhkəmə icraçıları 80 min rubl cərimə toplayan və soyadını üç dəfə dəyişdirən borclunu tapıblar. Bu barədə regionun Federal Məhkəmə İcraçıları Xidməti məlumat yayıb. Volqoqrad sakini vergi, yol polisi cərimələrini, kreditora olan borcunu ödəməyib və məhkəmə icraçılarından gizləniib. Qısa müddət ərzində o, üç dəfə soyadını dəyişib ki, onu tapmaq mümkün olmasın. Lakin uzun müddət məhkəmə icraçılarından gizlənə bilməyib. Borclunun soyadını müəyyən edən məhkəmə icraçıları onun bütün hesablarına həbs qoyublar. Pulsuz qalan Volqoqrad sakini özü xidmətin ofisinə gələrək həmin gün borcunu tam ödəyib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Qarışqa digər canlılarla müqayisədə ən böyük beynə malikdir. Təbii ki, bədənində nisbətən.
- * Məşhur nağıl yazarı Hans Kristian Anderson demək olar ki, bir sözü belə savadlı yazsa bilmirmiş.
- * Bazar ertəsi günləri 25% bel travması və 33% ürək tutması halları daha çox baş verir.
- * Hər gün dünyada orta hesabla 33 yeni məhsul buraxılır, bunların 13-nü oyuncaqlar təşkil edir.
- * Orta hesabla insan həyatının iki həftəsini işıqforun rəngini dəyişməsinə gözləməyə sərf edir.
- * İnsan çay içməyə daha tez vərdiş edir, nəinki narkotikə.
- * Tualet kağızı 1857-ci ildə icad edilib.
- * Ağcaqanadları yenidən banan yemiş insanın ətri cəlb edir.
- * Xokkey şaybasının atılma sürəti saatda 160 km. çatıb.
- * Orta statistik hesabla bankomat il ərzində 250 dollar səhv hesablayır - müştərilərin xeyrinə.
- * İl ərzində insan qabırğası 5 milyon dəfə hərəkət edir.
- * Dəvədəlləyi yeganə həşəratdır ki, başını çevirə bilər.
- * Dünyada baş verən 7 oğurluqdan yalnız birinin üstü açılır.
- * Dünyanın heç bir dilində dizin arxa hissəsinin adını verən bir söz yoxdur.
- * ABŞ əhəlisinin yalnız 55%-i Günəşin ulduz olduğunu bilir.
- * Son 4 min il ərzində insan hər hansı bir yeni heyvan növünü əhliləşdirməyib.
- * Dünyada hər 2 dəqiqədən bir zəlzələ baş verir.
- * Normal insanın yuxuya gəlməsi üçün orta hesabla 7 dəqiqə vaxt tələb olunur.

Qəhvə içənlərin bədənlərində bu bakteriya 8 dəfə çoxdur

İtaliyanın Trento Universitetinin aparıcılığında gerçəkləşdirilən genişmiqyaslı tədqiqat qəhvə istehlakının bağırsaq mikrobiomuna çox maraqlı təsirləri olduğunu ortaya qoyub. Tədqiqatçılar dünyanın 25 ölkəsindən 54 mindən çox insanın tibbi məlumatlarını ətraflı araşdırıb və qəhvə içənlərlə içməyənlər arasında mikrobiom fərqlərini öyrəniblər. Tədqiqatın nəticələrinə görə, qəhvə içənlərdə bağırsaq mikroblarının çox və daha müxtəlif olduğu müəyyən edilib. Xüsusilə *Lawsonella* adlı bakteriyaların qəhvə istehlakı edən insanlarda içməyənlərlə müqayisədə 4,5-8 dəfə çox olduğu aşkarlanıb.

Kofein məsələsi: Tədqiqatda, kofeinli və kofeinsiz qəhvə növləri üzərində aparılan təcrübələr hər iki növün bağırsaq mikrobiomuna oxşar təsir göstərdiyini ortaya qoyub. Bu, qəhvənin tərkibindəki bioaktiv maddələrin - xüsusilə quinin turşusu və triqonelin - əsas rol oynadığını göstərir.

Regional fərqlər: Araşdırma, bu fərqlərin Qərbi ölkələrində daha çox nəzərə çatdığını, lakin kənd rayonlarında, məsələn, Çin və Hindistanda daha az qeydə alındığını vurğulayıb.

Sağlamlıq və immunitet: Professor Nikola Seqata bildirir ki, qəhvə istehlakı bağırsaq mikrobiomunun çeşidliliyini artırsa da, bunun sağlamlıq üzərində konkret təsirinin hələ tam olaraq başa düşülmədiyini vurğulayıb. Bu tapıntı, mikrobiomun formalaşmasında qidalanmanın əhəmiyyətini vurğulayır və gələcəkdə fərdiləşdirilmiş qidalanma strategiyalarının hazırlanmasına təkan verə bilər.

Belə ki, bu araşdırma bağırsaq mikrobiomunun ümumi sağlamlıq və immunitet sistemi üzərindəki rolunun daha yaxşı başa düşülməsi istiqamətində vacib bir addım kimi qiymətləndirilir. Mütəxəssislər balanslı qidalanmanın bağırsaq mikrobiomunun sağlamlığı üçün çox vacib olduğunu bir daha vurğulayıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500